

Περίοδος Β' - Χρόνος 8ος

Γραφεία: Λιβύης 22 ΙΛΙΣΙΑ.
Τηλ. 7750983Αριθ. Φύλλου 55-56
Τιμή φύλλου δρχ. 30

Ιούνιος - Ιούλιος 1984

ΤΟ ΑΡΑΧΘΙΝΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ

Στις 3 του Ιουνίου σε μιά χαρούμενη και ζεστή ατμόσφαιρα πραγματοποιήθηκε η συνάντηση των πατριωτών και φίλων του Συλλόγου μας στο ΑΡΑΧΘΙΝΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ που γίνεται κάθε χρόνο στα ΚΙΟΥΡΚΑ.

Το Δ.Σ. με επικεφαλής τον ακούραστο και αεικίνητο πρόεδρο Τάκη Αντωνίου δεν εφείσθησαν κόπων και προσπάθειών για την καλύτερη προετοιμασία του πανηγυριού. Υπόστεγα σκεπασμένα με πεύκα για ήλιο, πάγκοι, τραπέζια, αναψυκτικά, αρνιά, σουβλές, μεγάλα πανώ στην είσοδο και πάνω στα πεύκα με το επίγραμμα: ΣΥΛΛΟΓΟΣ θα πει ΕΝΟΤΗΤΑ. Καθοδηγητικά σημειώματα στις πι-

Έναρξη του πανηγυριού με αρτοκλασία. Διακρίνονται ο πρόεδρος του συλλόγου κ. Χρ. Αντωνίου και ο τ. πρόεδρος της Κοινότητας κ. Βασίλειος Καλιακάτσος.

νακίδες στην εθνική οδό όλα μελετημένα στην εντέλεια.

Από τις 9 το πρωί άρχισαν να καταφθάνουν με παντός είδους τροχοφόρα με Ι.Χ. με μοτοσυκλέτες, με πούλμαν τα μέλη του Συλλόγου μετά των οικογενειών των και οι φίλοι μας. Ο καιρός γλυκός και μέσα σ' αυτό το ήρεμο ανοιξιάτικο ειδυλλιακό Αττικό περιβάλλον κινείται εύθυμος και χαρούμενος ο κόσμος των πανηγυριστών που σε λίγο θα ξεφαντώσει.

Τριάντα και πλέον αρνιά άρχισαν να στροβιλίζονται στη θράκα για να τα γευθούν οι πανηγυριστές. Μπύρες, κρασί και κάθε είδους αναψυκτικά παγμένα στην πρώτη διάταξη. Στις 10 το πρωί το πλήθος αυτό υποδέχτηκε με θερμά χειροκροτήματα το καταφθάνον δημοτικό συγκρότημα που απαρτιζόταν από τα δικά μας Νησιωτικά παιδιά που ήρθαν από τη γενέτειρα να μας χαρίσουν τα

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 6

Αρχίζουν τα Μεγάλα Εγγειοβελτιωτικά Έργα Πέτα - Κομποτίου

Τα μεγάλα έργα που θα αλλάξουν οριστικά την πορεία του τόπου μας αρχίζουν τους άμεσους προσεχείς μήνες με τη δημοπράτηση των εγγειοβελτιωτικών έργων της πεδιάδας Πέτα - Κομποτίου. Το έργο εντάχθηκε στο εφετινό πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων με προϋπολογισμό 1,2 δισεκατομμύρια.

Τα έργα είναι μεγάλης σημασίας για την οικονομία του Νομού και γενικότερα την Εθνική Οικονομία. Θα εξασφαλίσουν την άρδευση και στράγγιση 40.000 στρεμμάτων γης με εδάφη ανώτερης ποιότητας που ευνοούν ιδιαίτερα τις καλλιέργειες εσπεριδοειδών, υβριδίων αραβοσίτου, μηδικής, κηπευτικών και βιομηχανικών φυτών. Με την ανάπτυξη των καλλιεργειών αυτών θα πολλαπλασιασθεί το εισόδημα των αγροτών, θα προωθηθεί η ανάπτυξη της κτηνοτροφίας, θα δημιουργηθούν προϋποθέσεις για την εγκατάσταση αγροτοβιομηχανικών μονάδων και θα βοηθηθεί η Εθνική Οικονομία με την αύξηση της παραγωγής και τον περιορισμό των εισαγωγών ζωοτροφών και κτηνοτροφικών προϊόντων.

Η κατασκευή των έργων αποτε-

λούσε αίτημα των κατοίκων της περιοχής από την προπολεμική ακόμη περίοδο. Το 1937 ιδρύθηκε ο σύνδεσμος Πέτα - Κομποτίου με σκοπό την εκτέλεση του αρδευτικού έργου Πέτα - Αλυκή. Η μελέτη του έργου, που έγινε από την Αγροτική Τράπεζα, προέβλεπε την άρδευση 25.000 στρεμ. και ανέβαζε το κόστος κατασκευής σε 17.500.000 δρχ. Ο σύνδεσμος θα αντιμετώπιζε τις δαπάνες με δάνειο από την Αγροτική Τράπεζα. Οι όροι όμως του δανείου ήταν δυσβάστακτοι για τους φτωχούς αγρότες, ενώ το Κράτος αρνούταν την χρηματοδότηση κατασκευής των στραγγιστικών έργων της περιοχής. Το έργο δεν έγινε και ο σύνδεσμος διαλύθηκε. Το αίτημα όμως των κατοίκων παρέμεινε και προβάλλονταν έντονα για δεκαετίες ολόκληρες χωρίς καμιά ανταπόκριση. Και το τόσο δικαιο αυτό αίτημα ικανοποιείται μετά από σαράντα εφτά ολόκληρα χρόνια.

(Από το Γραφείο Τύπου και Δημοσίων Σχέσεων)
Νομαρχίας Άρτας

Η ΜΕΤΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ

Περί μετονομασίας της Κοινότητας και του Συν/σμού Πολυταϊάνων εν Νησίω Π. Ελλ. σήμερα την 14ην του μηνός Ιουνίου του έτους 1953 ημέραν Κυριακήν και ώρα 10 π.μ. συνήλθε το κοινοτικό συμβούλιο υπό τη Προεδρίαν του Προέδρου Δημ. Χρ. Καλιακάτσου εις συνεδρίασιν εν τω συνήθει τόπω των συνεδριάσεων, παρόντων δι' απάντων των μελών αυτού ήτοι: 1) Ιωάννης Αντωνίου 2) Κ. Θεοδώρου 3) Βασ. Καλιακάτσος και 4) Ιωάν. Μπαλαούρας και επιληφθέν του εν τη ημερησία διατάζει θέματος περί του οποίου ο Πρόεδρος είνεν ότι κατόπιν της υπ' αριθ. 31935/4.5.1953 διαταγής του υπουργείου εσωτερικών κοινοποιήσεως δια της υπ' αριθ. 4810/22.5.1953 ομοίας της Νομαρχίας Άρτης, δέον το συμβούλιον να προβή εις την μετονομασίαν της Κοινότητας, προτείνον πλείονα του ενός ονόματα ανταποκρινόμενα είτε εις ιστορικά δεδομένα είτε εις την φύσιν του εδάφους και της περιοχής και καλεί το συμβούλιο ν' αποφανθεί.

Το συμβούλιον μετά σκέψιν και συζήτησιν ως και επισταμένην μελέτην των φυσικών και ιστορικών δεδομένων των συνιφασμένων με την εν γένει υπόστασιν της Κοινότητας ομοφώνως

Αποφαινεται

Προτείνει τας κατωτέρω ονομασίας δια την Κοινότητα ας κατατάσει κατά σειράν προτιμήσεως και επαφίεται εις

την κρίσιν του συμβουλίου τοπωνυμίων να δώση την καλύτεραν δυνατήν ονομασίαν εις αυτήν ήτοι:

1) **ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ** κοινώς μεσοχώριον, το όνομα τούτο προτιμάται υπό του κοινοτικού συμβουλίου, διότι ανταποκρίνεται πληρέστερον εις την γεωγραφικήν τοποθεσίαν της Κοινότητας καθόσον η έκτασις την οποίαν καλύπτει αυτή κείται εις το κέντρον της σχηματιζόμενης λεκάνης δια των ορέων βορείως μεν των Τζουμέρκων, δυτικώς δε του Ξηροβουνίου, περικλειομένης ανατολικώς δια των λόφων της Κοινότητας Ανεμορράχης και νοτίως του υψιπέδου λόφου της Κοινότητας Πιστιανών Π. Ελλ. Προσέτι δε ευρισκόμενη η Κοινότης εις το κεντρικότερον και χαμηλότερον σημείον της κοιλάδος του Αράχθου περιβάλλεται γύρωθεν δια των Κοινοτήτων Ανεμορράχης, Χοσέμφεως, Ράμιας, Σκούπας, Νηοίστης Ν. Ελλ. και Πιστιανών Π. Ελλ. εκτός των ανωτέρω και το γεγονός ότι η Κοινότης μας ευρίσκεται εις το μέσον της επαρχιακής οδού Άρτης - Αγναντών και εντός της οποίας διενεκτέρευσαν τα καραβάνια των αγωγιστών που κατήρχοντο από τα δυτικά Τζουμέρκα εις Άρταν και επανήρχοντο πάλι εις τα χωρία των προσδιδομένων οίκωνομικών ευεξίαν εις τους κατοίκους της Κοινότητας, προ της επεκτάσεως της αμαζιτής οδού βορειότερον δια των πιστώσεων (Πρόνοια δια της εργασίας) συνηγορεί έτι περισσότερο υπέρ της

προτεινομένης υπό του Κ. Συμβουλίου ανωτέρω νέας ονομασίας της Κοινότητος.

2) **ΚΑΛΛΙΘΕΑ** διότι ο εις των 5 συν/σμών της Κοινότητας ευρίσκεται επί αναπεπταμένου σημείου και έχει ευρύτατον ορίζοντα και ωραίαν θέαν.

3) **ΑΝΘΗΡΟΝ** διότι εις την Κοινότητά μας λόγω του ότι υπάρχουν πιστοποιητικά εκτάσεις και κυριαρχεί το πράσινον εις όλας σχεδόν τας εποχάς του έτους και

4) **ΝΗΣΙΟΝ** διότι είναι η πιθανή εξήγησις του μέχρι σήμερα ονόματος της Κοινότητας χωρίς ουδώς να ανταποκρίνεται εις την πραγματικήν του ονομασίας τούτου, διότι ουδαμού υπάρχει νησίον.

Ωσαύτως το συμβούλιον δια την μετονομασίαν του Συν/σμού Πολυταϊάνων της Κοινότητος μας προτείνει να μετονομασθή είτε ΠΟΛΥΤΑΙΑΝΑ που ομοιάζει με το σημερινό όνομα είτε Βαθύκαμπος διότι η τοποθεσία που ευρίσκεται είναι επίπεδος.

Εφ' ώ συνετάγη η παρούσα ήτις υπογράφεται

Ο Πρόεδρος Δημ. Χρ. Καλιακάτσος

Ο Γραμματέας Γ. Αντωνίου

Τα μέλη: Ιωάν. Αντωνίου, Κων. Θεοδώρου, Βασ. Καλιακάτσος, Ιωάν. Μπαλαούρας.

ΣΣ: Το παραπάνω πρακτικό μετονομασίας μας έστειλε ο Γραμματέας της Κοινότητας κ. Δημήτριος Χρ. Καλιακάτσος τον οποίο ευχαριστούμε πολύ.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ

Το Διοικητικό Συμβούλιο ευχαριστεί θερμά όλους τους χωριανούς και φίλους που ετίμησαν την ωραία αυτή εκδήλωση του Πανηγυριού στα Κιούρκα. Ιδιαίτερα δε ευχαριστούμε την Αδελφότητα Αθαμανίου που μας σκέφτηκαν και μας ετίμησαν με τη παρουσία τους.

Ακόμη ευχαριστούμε όσους συνέβαλαν προσωπικά στη δουλειά για να γίνει αυτή η ωραία εκδήλωση.

Επίσης τον αγαπητό φίλο και συμπατριώτη Γιώργο Θεοχάρη - Πολίτη, που διέθεσε το αυτοκίνητό του αφιλοκερδώς για την εξυπηρέτηση του Πανηγυριού. Επίσης το Δημοτικό μας συγκρότημα με επικεφαλής τον αγαπητό μας φίλο και τραγουδιστή Χρήστο Φωτίου, που χαιρεί άκρας εκτιμήσεως από όλους τους πατριώτες.

Αν τυχόν υπάρχουν παρόνα από φίλους και χωριανούς για το Πανηγύρι, τους παρακαλούμε να τα θέσουν υπόψη μας στο τηλέφωνο του Συλλόγου, Τετάρτη βράδυ 8 - 9.30, Σάββατο 8 - 9.30.

Ευχαριστούμε
Το Δ.Σ.

Προνογραφήμα

Το φλυτζάνι του καφέ

Φωφώ μου; Δεν μπορούσε η αύξησή να γίνει σιγά - σιγά, με ρέγουλα που λένε;

- Τι ρέγουλα Χρηστάκη μου. Έχω τόσα χρόνια στη δουλειά αυτή και δεν κατάφερα να έχω μια δεκάρα στην άκρη. Βλέπω ένα σωρό μαθητρίδες μου, κοριτσόπουλα ακόμη και τα έχουν οικονομήσει. Άσε που διαθέτω και προσόντα. Το ξέρεις εσύ ότι ποτέ δεν έχω πέσει έξω σε τίποτα;

Στο μεταξύ ήρθε και ο καφές, τον ήπια και αναποδογύρισα το φλυτζάνι στο τασάκι. Η κυρία Φωφώ το πήρε με ευλάβεια, το χάιδευε, το κοιτάζε από δώ από κει. Και ξαφνικά πετάχτηκε επάνω σαν στρίγγλα. «Φίδι κολοβό κυρ Χρήστο μου σε ζώνει».

- Τι λες Φωφώ μου, παλαβή είσαι; - Εκείνο που άκουσες, μου λέει. Καυγά μεγάλο βλέπω στο σπίτι σου, μπορεί με τη γυναικα σου, βλέπω κάτι σαν απιστία. - Σκέφτηκα! Ώστε με απατά η γυναίκα μου; Η Ελενάρα μου; Άτιμη...

- Μια στιγμή κυρ Χρήστο μου, μην τρέχεις, δική σου θα είναι η απιστία!

Ε, κάπως ανακουφίστικα.

- Μα, αφού δεν το μαγαρίζω εγώ το στεφάνι μου!

- Θα το μαγαρίσεις Χρήστο μου, θα το δής, εγώ δεν κάνω λάθη...

Έφυγα και πήγα σ' ένα μπαράκι πιο κάτω που μου το ώρισε η Φωφώ, να πω ένα ουζάκι και σκεφτόμουν που θα σκάσει το μεγάλο μπαλόνι. Και πραγματικά δεν άργησε. Εκεί που καθόμουν, νάπην μια 19χρονη μελαχροινούλα, που την είχα γνωρίσει τυχαίως στην γραμμή Αθήνα - Ιλίσια στο Λεωφορείο. Ομολογώ πως πραγματικά τοιμήθηκα. Στην αρχή αντιστάθηκα, πάλεψα με τον εαυτόν μου, αλλά δεν μπόρεσα ν' αποφύγω.

Πάει και η Ελενάρα μου, πάει και ο όρκος που δεν θα πατούσα ποτέ το στεφάνι μου. Βγήκαμε 3 - 4 ραντεβού. Το τελευταίο ραντεβού - κι ήταν και το μοιραίο. Τον χρόνο

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 5

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ «ΑΡΑΧΘΟΣ»

Λαογραφικά σημειώματα:

ΟΙ ΝΕΡΟΤΡΙΒΙΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΜΑΝΤΑΝΙΑ

Εκεί κάπου στην άκρη του χωριού, όπου κυλάει ήσυχα το νερό στο ειδικά κατασκευασμένο αυλάκι για το μύλο (πούρεται απ' το κοντινό ποτάμι, ρέμα ή κεφαλάρι), ακούς να χτυπάν ρυθμικά τα μαντάνια που μοιάζουν σαν πελώρια σφυριά ανάποδα κρεμασμένα απόνα οριζόντιο δοκό.

Εκεί, απ' αγνό και άδολο φυσικό περιβάλλον, με το πάλεμα του νερού, το θόρυβο της φτερωτής του μύλου, της νεροτριβής, με τ' απλωμένα χρωματιστά υφαντά πάνω στις μεγάλες πέτρες, το μιλώνά για κατασκευάζει νεροβάρελα

ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΣΚΟΥΤΕΛΑ

πιένταν ώρα πολύ απ' τα μαντάνια μέχρις ότου «δέσει» και «στρώσει». Μετά, τα βούταγαν στη νεροτριβή για να καθαριστούν, φρεσκοκαρυστούν και να μαλακώσει το ξυλούδι.

Κι αφού πλένονταν καλά, τα τραβούσαν οι γυναίκες με μεγάλες κλίτσες και τ' απλώναν στις πέτρες και τα χαμόκλαδα για να στεγνώσουν. Και με πόση

Στη νεροτριβή (νεροτριβή) του υδρόμυλου. Το νερό πέφτει μ' ορμή, γυρνάει με δύναμη στο ξύλινο πλαίσιο και «γενώνει» τα σκουτά: Φλοκάτες, μαντάνιες, βελάντζες.

στα βαθύσκωτα πλατάνια και τα μπόλικα κι αφρίζοντα νερά να κατακυλούν στις μαύρες πέτρες, νοιώθεις ένα αίσθημα ασύγκριτης χαράς και φεύγει από μέσα σου η ρουτίνα της σκληρής καθημερινότητας.

Οι μύλοι, οι νεροτριβές και τα μαντάνια που άλλοτε στα ορεινά χωριά μας εξυπηρετούσαν βασικές τοπικές ανάγκες, ήταν υψηλή επινόηση απλοϊκών ανθρώπων αυτού που προκαλούσαν και το μεγάλο ενδιαφέρον. Όπου υπάρχουν σήμερα, μαρτυρούν ένα διαφορετικό τρόπο ζωής μιας περασμένης εποχής.

Οι κάτοικοι, λοιπόν, των ορεινών περιοχών αποκομμένοι, στερημένοι και μονωμένοι απ' τη ζωή της πόλης και της επιστήμης, ήταν υποχρεωμένοι πολλές φορές να εφευρίσκουν και να κατασκεύαζαν μόνοι τους αντικείμενα της καθημερινής χρήσης.

Τα μαντάνια κι οι νεροτριβές (νεροτριβές) αποτελούσαν ένα κομμάτι της όλης οικοτεχνίας των υφαντών - των τόσο απαραίτητων στις ορεινές κρυαδερές περιοχές.

Τ' απλό και λερωμένο μαλλί (πουκάρι) για να φτάσει στη τελική του επεξεργασία, τη ζηλευτή φλοκάτη, περνούσε από διάφορες φάσεις. Οι γυναίκες έπρεπε να το πλύνουν, να το βάζουν, να το υγράνουν, να το λαναρίσουν, να το γνέσουν, να το υδίσουν και να το υφάνουν.

Πάνω σε οριζόντια ξύλινη βάση χτυ-

χαρά και ικανοποίηση τα ζαλιγκώνονταν για το σπίτι, για να μεγαλώσει ο γίκος!

Ο γίκος αποτελούνταν από πολλά, συνήθως υφαντά με ομοιόμορφη διπλωση τόνα πάνω στ' άλλο. Ο γίκος συνθέτονταν από φλοκάτες, βελάντζες, μαντάνιες, καραμιλιές, στρώσεις, διαδόρους, τσόλια, σαπάλια, τρωβάδια, σαμαροσκούνια, χειρόμα, κάπες κ.α.

Όταν τύχαινε να γυρίζουν απ' τη νεροτριβή πολλές γυναίκες ζαλιγκωμένες πολύχρωμα γενομένα υφαντά, σου θύμιζαν γάμο! Κι αν κοντοσσεκόσουν, να τα χαρείς σούλεγαν «φύστα» για να μην αβασκαθούν κι εσύ τους έλεγες «και προκιά στο γάμο σου ή στη κόρη σου».

Η νεροτριβή αποτελούνταν από μια μεγάλη ξύλινη γούρνα (σαν τεράστιο κουνί). Το νερό έπεφτε με δύναμη στη γούρνα, μέσα από μια μεγάλη ξύλινη κάνη, σχεδόν κάθετη προς τη γούρνα και που στένευε στο πάτο για να δημιουργείται μεγαλύτερη πίεση του νερού.

Το νερό πέφτοντας στη γούρνα, αναστάτωνε το εσωτερικό της και τα μάλλινα στριφογύριζαν κι ανεβοκατέβαιναν στη γιομάτη από νερό γούρνα. Κι οι γυναίκες τα φρόντιζαν μη πεταχτεί κανένα έξω.

Σήμερα σπάνια παρατηρείται το φαινόμενο αυτό στα ορεινά χωριά μας. Λίγοι οι κάτοικοι, ελάχιστες οι νεροτριβές και αραιή η χρήση τους. Και δε θ' αργήσει, να γίνουν ο απόηχος ενός καιρού που πάει να γίνει νοσταλγία και μνήμη!

Ο ΣΚΑΛΟΣ

Η αρχή του καλοκαιριού ήταν και η εποχή του σκάλου, στην ορεινή περιοχή μας.

Σκάλος θα πει: σκάλεσμα τω χωραφιών πούταν σπαρμένα με καλαμπόκια.

Η αγροτική, αυτή σκηνή ξετυλιγόταν στο πιο μεγάλο ορμαθιό της Ανοϊδιάτικης φύσης (τέλη Μάρ με αρχές Ιούνιο). Ήταν ένα τρανό αγροτικό - γραφικό πανηγύρι μ' όλο το οικογενειακό ασκέρι στο χωράφι.

Από μπουνάρα όλα τα δρομάκια οδηγούσαν μια πυκνή ανθρώπινη ζωή στην πολύχρωμη, αδρή και βουνίσια άνοιξη. Άνδρες, γυναίκες, κορίτσια κι αγόρια (εκτός απ' τους απομάχους), όλοι με τσάπες, τσαπιά και σκαλιστήρια στον

Του Πέτρου Σκουτέλα

ώμο ή το ζώο, τραβούσαν για τις σπαρμένες χωραφίες.

Και σε λίγο, με την Ανατολή του ήλιου όλο το εργατικό δυναμικό έπινε δουλειά. Σκυμμένο πάνω στις πράσινες καλαμποκίες (καλαμιές) πούχαν μπόι πάνω από τριάντα εκατοστά, σκάλλεζε.

Σκάβαν γύρω απ' την καλαμιά και τραβούσαν το χώμα μέχρι και γύρω απ' τη ρίζα, ώστε να περιβληθεί η καλαμποκιά με μπόλικο κι αφράτο χώμα για να μπορέσει ν' αντέξει στον υπόλοιπο χρόνο της ανάπτυξης από βροχές, αέρηδες και απ' τα ποτάμια. Έτσι κι ο καρπός (ρόκα) θα γίνονταν πιο μεγάλος και ψωμωμένος. Τα δε αγριόχορτα, που είχαν εν τω μεταξύ φυτρώσει ανάμεσα στις καλαμιές, ξεριζώνονταν και πετιούνταν στους όχθους του χωραφιού (παράβολος). Όταν ξεραίνονταν απ' τον ήλιο, τα μετέφεραν στο σπίτι για χειμωνάτικη τροφή των ζώων.

Το γώμα το απολαμβάναν στον ίσιο κάποιος κοντινής κάργιας, όπου ξεδιψούσαν, κουβέντιαζαν για τη σοδιά και ξανάπιαναν δουλειά με όρεξη και τραγούδι. Τα μαντάρια έβασκαν στις παράβολες μακροσκοινισμένα, μέχρι που να μη φάνουν στο σπαρτό, ή φυλάγονταν απ' τους πιταρικούς. Εκεί, έβρισκαν μια πλούσια αμάλαια στην πιο κατάλληλη εποχή.

Αν τύχαινε και βρισκόσσαν στο πιο ψηλό χωράφι μ' αγνάντι ή σε κάποιο «καρσί» έβλεπες τις ανθρώπινες υπάρξεις, μ' όλες τις αποχρώσεις, σκυμμένες να σκαλίζουν και να τραγουδούν, αφήνοντας πίσω τους πράσινες καλαμποκίες σε μαύρο φόντο! Τα τσαπιάματα, τα τραγούδια, τα βελάντζια και τα κουδουνίσματα, σε συνέπαιρναν σε πιο ψηλά πετάγματα και σ' έκαναν να νιώθεις μια χαρά, μια ευχαρίστηση, ξεχνώντας την κόυραση.

Με το γέγραμ του ήλιου σκόλαγαν κι ετοιμάζονταν για την επιστροφή, λέγοντας σε πιο χωράφι (αν τελειωναν) θα πάνε στην άλλη μέρα.

Και πάλι, σε λίγο γέμιζαν οι αγροτικοί δρόμοι, όλα τα μονοπάτια μέχρι το χωριό. Γυναίκες ζαλιγκωμένες με χοιτάρια και καυσόξυλα, μουλάρια μ' όλα τα σέια πούχαν στο χωράφι, τα μαντάρια (κατοικοπρόβατα) που ακολουθούσαν χοροπηδώντας απ' τη μπόλικο και καλή βοσκή, αποτελούσαν μια εστερόκλητη, ωραία πομπή σε μια ευχάριστη διαδρομή γυρισμού!

Ο σκάλος λοιπόν, που σήμερα δεν βλέπεις στα πιο ορεινά χωριά, ήταν μια απ' τις γεωργικές ασχολίες. Μια φάση απ' όλο το κύκλωμα για την παραγωγή του καλαμποκισίου ψωμιού - νάναι μπόλικο το συντηγμένο ψωμάκι για τη μεγάλη φαμίλια.

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΑ (ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ)

Θέατρο στους Ναζαίους

Σαραντά ή σαραντάενα χρόνια πέρασαν από τότε - δε θυμάμαι ακριβώς - τότε που όλα τάσκιζε η φοβέρα και τα πλάκωνε η σκλαβιά.

Ήταν Ιούνιος μήνας, στη γιορτή της Αγίας Τριάδας, σ' ένα χωριουδάκι σκαρφαλωμένο στις ράχες και τις κοντορακούλες των Τζουμέρκων, στους Ναζαίους. Ένα παρεκκλήσι γιόρταζε και κει, νέοι τότε, ελεύθεροι άνθρωποι σκέφθηκαν πως μπορούσαν να δώσουν στο ξεχασμένο ετούτο τόπο και λαό μια νότα χαράς, σκέφθηκαν κι αποφάσισαν: Θα δώσουν μια θεατρική παράσταση μ' ένα έργο που φλόγιζε τότε τις καρδιές του σκλαβωμένου λαού που καθημερινά πάλευε για τη λευτεριά του, μια λευτεριά εθνική και κοινωνική αντίμα.

«Αμ' έπος αμ' έργον» οι νεολαίοι του χωριού πήραν φόρα χωρίς καμιά πείρα από τέτοια πράγματα παρά μονάχα από εκείνη που τους έδωσε το παίξιμο των διαλόγων στις εξετάσεις του σχολείου τους και ενθουσιασμό.

Το έργο που θα ανέβαζαν, εκείνοι οι πρωτοπόροι νεολαίοι, βρέθηκε και κρίθηκε κατάλληλο για την περίπτωση ήταν «ΤΟ ΣΟΥΛΙ», ένα έργο που θύμιζε τους αγώνες των Σουλιωτών για λευτεριά ενάντια στον πανίσχυρο και αιμοσταγή τύραννο των Γιαννίνων Αλή Πασά.

Το αμφιθεατρικό τοπίο της Αγίας Τριάδας ήταν ότι έπρεπε, εκεί στήθηκε με προσωπική εργασία των νέων μια εξέδρα με σανίδια, βρέθηκε κι ένα μεγάλο βελούδινο τραπεζομάντιλο για αυλαία και όλα από πλευράς χώρου ήταν έτοιμα. Οι ηθοποιοί στο έργο και στις πρόβες ήταν πανέτοιμοι και περίμεναν με αγωνία να ημερωθεί το αύριο για να βγουν στη σκηνή που εκείνοι ετοιμάσαν και να χειροκροτηθούν από ένα ακροατήριο που διέθετε την ίδια μ' αυτούς πείρα, που όμως σαν αγνοί και άδολοι κριτές θα έβλεπαν το καλό και θα ξεχωρίζαν το κακό παίξιμο.

Για πρώτη φορά σε εκείνο το χωριό - αργότερα ήρθε το θέατρο της θης μεραρχίας του ΕΛΑΣ - θα σπινόνταν μια σκηνή στο ύπαιθρο, για πρώτη φορά θα ανακατεύονταν με τα χακαράτα του πανηγυριού, με τους διαλαλητές των κερασίων και του κοκορετσιού και μια θεατρική παράσταση, κι ήταν τόσο η αγωνία των παιδιών που θα έπαιζαν μαζί και του υπεύθυνου φροντιστή που δεν έβλεπαν την ώρα να περνάει.

Καμιά φορά, η λειτουργία τέλειωσε, ο κόσμος συγκεντρώνονταν και κάθονταν κάτω στο γρασίδι στον αμφιθεατρικό χώρο.

Η βυσινί αυλαία - τραπεζομάντιλο - άνοιξε μια δύο φορές και φάνηκε ο χώρος. Ήταν μια παράσταση που αποθεώθηκε από τους πανηγυρικούς ντόπιους και ξένους. Μακάρι και σήμερα να μπορούσαν οι νέοι του χωριού να δώσουν μια παράσταση εκεί πάνω, που από τότε τα χρόνια της κατοχής έχουν να ιδούν ένα θέατρο και να αντιβουίσουν τα ρουμάνια, όπως τότε από τα χειροκροτήματα των αγών ανθρώπων. Ας το σκεφτούν οι νέοι μας.

Για την ιστορία αναφέρω τα ονόματα των νέων που πήραν μέρος τότε και ήταν οι Αχιλλέας Σταύρου, Νικόλαος Κίτσιος, Λ. Λαμπροβασιλή και Θ. Μπαρτζώκα, ενώ την φροντίδα της παράστασης είχε ο Νώντας Ρακόπουλος και ζωπίσω του όλοι εκείνοι οι νεολαίοι και νεολαίες που ακολουθούσαν την οργάνωση. Τημή και δόξα σε κείνους τους ανθρώπους που άρχισαν τον αγώνα ενάντια στον κατακτητή και τημή και δόξα σ' όλο το λαό που παρακολουθούσε ενεργά εκείνο τον αγώνα. Σήμερα 40 χρόνια μετά, που καταλόγισαν τα πάθη που δημιούργησε ο εμφύλιος, μπορούμε ήσυχα και σθεναρά να βροντοφωνάσουμε. Ποτέ μια πόλεμος ποτέ μια πόλεμος πολέμου, για όλο τον λαό μας και τους λαούς όλου του κόσμου.

Ας θυμηθούμε τα πρώτα εκείνα, αυθόρμητα χειροκροτήματα των ανθρώπων του μόχθου και ας πάρουμε όλοι απομείναμε θάρρος από αυτά, να συνεχίσουμε τον αγώνα για μια πατρίδα ελεύθερη, ευτυχισμένη κι ειρηνική.

Ο ΠΑΛΙΟΣ

Στη Μνήμη του Γιατρού Τάσου Μπαρτζώκα

Αγαπημένε μας θείε, αλπαμόντε γιατρέ μας Τάσο, μυριάδες λόγια καλά έχουμε να πούμε για σένα για τ' όνομά σου.

Γλυκέ μας εσύ δεν χάθηκες μέσα στις φλέβες μας είσαι μέσα στις φλέβες όλων των έμπα βαθιά και ζήσε.

ΚΙΜΩΝ ΜΠΑΡΤΖΩΚΑΣ

Μαζί με μας κι άλλοι πολλοί σαν ένα στόμα, μια φωνή, παίρνουμε τα λόγια απ' το στόμα του μεγάλου μας ποιητή:

Είσουν καλός, κι είσουν γλυκός κι είκες τις χάρες όλες. Όλα τα τα χάδια τ' αγεριού του κήπου όλες τις βιόλιες.

Μάτια γλαρά, που μέσα τους αντίεργαν τα μάκρη, πρώινού ουρανού, και πάσχιζα μη τα θαμπώσει δάκρυ.

Χείλη μοσκομύριστα πως ως λάλαγες ανθίζαν λιθάρια και ξεροδέντρα κι απόδονα φτερουγίζαν.

Διαδώσε τον «ΑΡΑΧΘΟ»
Γράψε έναν καινούργιο συνδρομητή

«Ο ΑΡΑΧΘΟΣ»

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΚΕΝΤΡΙΚΩΤΩΝ ΑΡΤΑΣ
«Ο ΑΡΑΧΘΟΣ»

Εκδίδεται από
Συντακτική Επιτροπή,
Λιευθυντής και Υπεύθυνος
Χρήστος Ι. Αντωνίου
Πρόεδρος Πολ. Συλλόγου
Ανεξαρτησίας 95
ΑΡΙΓΥΡΟΥΠΟΛΗ
ΤΗΛ. 99. 20. 696

Υπεύθυνος Τυπογραφείου
Μανώλης Παπαδόπουλος
Αβέρωφ 17, Καρδαράς
Τηλ. 49. 67. 474

MEN'S FASHION

Μοδα για τον άνδρα
Παπαδιαμαντοπούλου 51
Φ. & Χ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
& ΣΙΑ Ο.Ε.
Τηλ. 7753000

ΚΑΦΕΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΟΝ

«ΤΟ ΝΕΟΝ»
ΓΕΩΡΓΙΑ ΛΙΤΟΥ

Θεοδοσίου 4 - Ν. Λιόσια
Τηλ. 2621.924

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Στις 5 Μην η Τούλα σύζυγος Λευτέρη Καλιακάτσου γέννησε κοριτσάκι.
Σους ευτυχείς γονείς ο ΑΡΑΧΘΟΣ εύχεται να τους ζήσει και να το δουν όπως εκείνοι επιθυμούν.

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ
ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Θερμά συγχαρητήρια στην ανήψια μας Βάσω Αλκ. Καλιακάτσου Αρχιτέκτονα, που διαμένει στην Άρτα, που έδωσε υπόσχεση γάμου με τον Βασίλη Νικ. Τσώλη Οδοντίατρο.

Ευχόμαστε γρήγορα και ο γάμος.
Μήτσος - Πόπη
Καλιακάτσου

ΘΑΝΑΤΟΙ

Ρίνα Ε. Πλαστήρα
ετών 50

Στις 27 του Μην πέθανε στη Ροδαυή η Ρίνα Ευαγγ. Πλαστήρα το γένος Γιάννη Ψυχουγιού από Ανταριά Κεντρικού.
Τους οικείους η εφημερίδα συλλυπείται βαθύτατα.

Χαρίλαος Κατσάνος
42 χρόνων

Πέθανε στις 2 Ιουλίου του 1984 στο νοσοκομείο Ευαγγελισμός, ο Χαρίλαος Κατσάνος 42 χρόνων από τη Φτέρη.

Στο νοσοκομείο είχε μεταφερθεί από τα Γιάννενα με ελικόπτερο, όταν γλιότρησε και έπεσε χτυπώντας στο χέρι και στο κεφάλι.

Η κηδεία του έγινε στα Πεπινιά ιδιαίτερη πατρίδα της γυναίκας του, στις 3 Ιουλίου.

Ο ΑΡΑΧΘΟΣ εκφράζει τα θερμά του συλλυπητήρια στους συγγενείς.

Μήτσος Χρ. Θεοδώρας
Ο αγνός αγωνιστής
που έφυγε

Κάπου εκεί μέσα σε μια γωνιά του νεκροταφείου Βριλησίων ένα μικρό κομματάκι γης, ξεχωριστό από τα άλλα, το χώμα του νιοσκαιμένου και λείπουν τα σταχτιά ξηρά χορτάρια. Εκεί θα μπη ένας σταυρός μ' ένα καντήλι, θα μαρτυρούν πως το χώμα αυτό σκεπάζει το νεκρό σώμα. Το νεκρό σώμα ενός ανθρώπου που μόχθησε τόσο σ' αυτόν το ψεύτικο κόσμο, μα κι έφυγε απ' αυτόν τόσο ζαφνικά κι αναπάντεχα μ' ένα μικρό παρόν απ' τους ανθρώπους που εξ αιτίας των ταλαιπωρήσεων αφάνταστα στη ζωή του. Κάτω απ' το βαρύ και υγρό αυτό χώμα βρίσκεται νεκρός ο αλυσμένος σε όλους μας ΜΗΤΣΟΣ ΧΡ. ΘΕΟΔΩΡΑΣ.

Άφησε τελειώς ζαφνικά τον κόσμο στις 2 του Ιουλίου και στις 3 έγινε η κηδεία του στο Νεκροταφείο Βριλησίων Πεντέλης. Έφυγε χωρίς κανένα μ' αποχαιρετήσει, σαν κεραυνός εν αιθρία σκορπίζοντας πένθος και θλίψη σ' όλους μας. Έφυγε χωρίς καθόλου να τον αγγίζει το κρεβάτι του πόνου. Οι ταλαιπωρίες, οι φυλακίσεις, εξορίες - ως ήτο επόμενο - του εκλόνισαν την αντοχή της καρδιάς. Έτσι ο αξέχαστος αγωνιστής έπεσε αγωνιζόμενος στις επάλξεις του αγώνος της ζωής.

Γεννήθηκε και έζησε στους Ναζαίους μέσα σε μια πολυμελή όμορφη οικογένεια. Από μικρός ρίχτηκε στη σκληρή βιοπάλη. Τίποτε δεν τον φόβισε ποτέ, ούτε το κρύο, ούτε το χιόνι, ούτε η ζέστη, μόνον η αναληγία των κακών ανθρώπων, των τραυμάτων τη μεγάλη του ψυχής. Ποτέ στη ζωή του που με τόσες εναντιότητες επάλαιψε δεν έχασε το θάρρος του, γιατί είχε πεποίθηση στον εαυτό του, στην αξιοσύνη του, στην ειλικρίνεια των αισθημάτων και στο ηθικό και δίκαιο του αγώνος για μια καλύτερη ζωή του ανθρώπου.

Δοσμένος και αποσιωπημένος στην οικογένειά του με συνειδητή και υποδειγματικότητα εργαζόταν τις δύο κόρες του με όλους τους κανόνες τους παραδοσιακούς, της ηθικής αξιοπρέπειας και προσόδου και όταν το 1967 κατά την επάρατη δικτατορία μερικοί δυστυχώς συγχωριανοί που δήθεν κόπτονται για την θρησκεία, οικογένεια και τα τοιαύτα και μεταξύ αυτών είναι κι ένας χωριανός που τότε κόμματα ότι αυτός τον έπιασε άρρωστο με 39 πυρετό τον αξέχαστο Μήτσο (προφανώς ήθελε να πρωτοποιηθεί ο άνθρωπος) που έπιασε μέσα στο σπίτι του ένα άρρωστο άν-

Εις μνήμη

Στη μνήμη του αγωνιστή και φίλου Γιώργου Αράπη καταθέτω στο ταμείο του «ΑΡΑΧΘΟΥ» το ποσό των 2.000 δραχμών.
Δημ. Καλιακάτσος

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Ευχαριστούμε θερμά όλους τους συμπατριώτες και φίλους που συμμετείχαν στο βαρύ πένθος για την απώλεια του αγαπητού μας Μήτσου.

Η μάνα του, η γυναίκα του, τα κορίτσια του, τ' αδελφία του, τ' ανήψια του.

Στο ΤΡΙΜΗΝΟ
μνημόσυνο

ΤΑΣΟΣ Χ. ΜΠΑΡΤΖΩΚΑΣ

Γιατρός και άνθρωπος

Το πιο μεγάλο το όνειρό του το παιδικό ήταν να γίνει γιατρός ανθρώπων, ιδανικός γιατρός του πόνου, γιατρός της φτώχειας και όχι σαν τούτους με τιμολόγια εφοριακός.

Τον καμάρι τον αγαπούσαν σαν αδερφό. Είχε μια πρόοδο μοναδική με μόνα εφόδια την καλωσύνη και την αγάπη την ειλικρίνη. Σαν Ιπποκράτης σεμνός και απερίττος, πάντα γλυκίς στο ανθρώπου τον πόνο συμπαραστάτης γιατρός σωμάτων και ψυχής.

Ήταν τέλειος σαν επιστήμων. Ανθρώπινη ύπαρξη ξεχωριστή γι' αυτό και μούκανε μεγάλο πόνο η απώλειά του η τραγική.

Σήκω Τάσο μου γιατρέ, μεγάλη ευεργέτη. Σήκω μη κοιμάσαι πιά. Πιάσε τους σύγχρονους γιατρούς που δίδαξε τους λίγη ανθρωπιά.

ΔΗΜ. ΚΑΛΙΑΚΑΤΣΟΣ

θρῶπο.

Σήμερα αν μην τι άλλο τουλάχιστον αυτός ο «καλός χωριανός» πρέπει να νοιώθει ντροπή. Λοιπόν μετά την εξορία του, είχαμε με τον αξέχαστο Μήτσο τη συζήτηση πως πέρασε στην εξορία. Μου απάντησε ως εξής: «Αδελφε, σε βεβαιώ ούτε η εξορία, ούτε οι ταλαιπωρίες, ούτε οι στέρσεις, ούτε οι παντός είδους ταπεινώσεις με πείραξαν. Η σκέψις και η στενοχώρια μου μόνο ήταν που βρισκόμουν μακριά από την οικογένεια και από τα δύο παιδιά μου που τα άφησα μικρά, τριών ετών και ενός έτους».

Αξέχαστε ξάδελφε, παρά την κακία των ανθρώπων που τόσο ταλαιπωρήθηκαν εξ αιτίας των, ποτέ δεν ένοιθε κακία. Είχαμε μια φυσιογνωμία που ξεχώριζε σαν φεγγάρι απ' άλλη την καλή εποχή. Συνδυάζεις την γλυκύτητα, την πραότητα, την καλωσύνη και την ευγένεια. Το ύψος σου ολοκλήρωνε το πάθος σου σε μια έξοχη σύνθεση ανθρώπινου. Οι μικρότητες, οι κακιές, οι μνησικακίες έμεναν έξω απ' τη ζωή σου, ήταν νόμος. Έτσι έφυγες.

Αξίζουν τα κλάμματα και οι μνήμες στους αφανείς αγωνιστές κάθε ηθικού και ωραίου και που κρύβουν μεγάλη καρδιά και αισθήματα όπως ο ΜΗΤΣΟΣ ΧΡ. ΘΕΟΔΩΡΑΣ. Η ανθρωποφιλία σου σε συνόδευσε στην τελευταία σου κατοικία είναι δείγμα της αγάπης και εκτίμησης που είχες απ' όλους.

Αιωνία σου η μνήμη.

ΔΗΜ. ΚΑΛΙΑΚΑΤΣΟΣ

ΜΗΤΣΟΣ ΧΡ. ΘΕΟΔΩΡΑΣ
(Βιογραφικό σημείωμα)

Μετά το τέλος της Μικρασιατικής καταστροφής σε μία γωνιά των Τζουμέρκων εκεί στα Ναζαίικα το 1923 γεννήθηκε ο αξέχαστος Μήτσος μας.

Δεύτερος στη σειρά γιός της οικογένειάς μας.

Ανδρώθηκε με όλες τις στέρσεις των καιρών και η κατοχή τον βρήκε νέο, αφριγνολό, ορμητικό, αδάμαστο.

Εντάχτηκε στην Εθνική Αντίσταση 1942 - 1944 στο 3/40 Σύνταγμα του ΕΛΑΣ. Όνειρο και πόθος του η απελευθέρωση της πατρίδας. Ενώ περίμενε την απελευθέρωση βρέθηκε αυτός δέσμιος των σκοτεινών εκείνων ξένων δυνάμεων που αντί να αφήσουν τους Έλληνες να χαρούν τη λευτεριά που κατέκτησαν με τόσο αίμα, τους χώρισαν στη μέση και οι μεν βρέθηκαν στα πράγματα οι

ζήτησε τη ψυχή του.

Σαν ένας άλλος Διγενής άφησε την τελευταία του πνοή όχι στα μαρμαρένια αλώνια αλλά πάνω στο πεζοδρόμιο εκεί που όλη του τη ζωή έδωσε τις νικητηριές μάχες. Γιατί δεν μπορούμε να μιλάμε για τίποτε άλλο αφού η ζωή του ήταν ένας αδυσώπητος αγώνας.

Το 1952 που αποφυλακίστηκε ρίχτηκε στη δουλειά για να καλύψει τα χρέη της φυλακής. Και ενώ φαινόταν γύρω στο 1962 πως τα πράγματα θα παύαζαν αποφάσισε να δημιουργήσει οικογένεια. Απέκτησε δύο κορίτσια και με τη γυναίκα του φτιάχνουν μία νέα ζωή.

Όμως το 1967 η δικτατορία τον ζήτησε πάλι. Τον ήθελε δέσμιος γιατί τα ανδρείκελα φοβούνται τους γενναίους.

Ο αγνός αγωνιστής Μήτσος Θεοδώρας σε παλαιότερες ευτυχισμένες στιγμές με την αξία σύζυγό του πολυτάραχη ζωή του.

δε υπόλοιποι διωγμένοι. Διωγμένοι βρέθηκαν οι αδούλωτοι, οι ασυμβίβαστοι και δίκαιες όσοι στον εχθρό έδωσαν γη και νερό!

Το 1946 βρέθηκε στο στρατοδικείο, καταδικάστηκε σε ισόβια δεσμά για την αντιστασιακή του δράση και πέρασε στις φυλακές και τα ξερονήσια.

Το 1952 έγινε αναθεώρηση της δίκης και αποφυλακίστηκε. Αποφυλακίστηκε την ίδια μέρα 3 Ιουλίου που έφυγε από το χωριό να ενταχθεί στον ΕΛΑΣ. Πάλι στις 3 Ιουλίου όμως η καρδιά σταμάτησε. Δεν μπόρεσε να ξεπεράσει το μοιραίο ο άνθρωπος που σ' όλη του τη ζωή έδωσε μάχες και τις κέρδισε. Το σύμβολο της αντίστασης και υπομονής άντεξε όλες τις ανθρώπινες δοκιμασίες αλλά δεν ξεπέρασε σε δύναμη το χάρο που

Τη μέρα εκείνη και ενώ βρισκόταν στο κρεβάτι άρρωστος η χούντα τον έστειλε πάλι στα ξερονήσια. Έτσι πέρασε στο Λακί της Λέρου δύο χρόνια δέσμιος αυτών που καταδυνάστευσαν τον τόπο συνέχεια μετά την απελευθέρωση.

Έρθε η μεταπολίτευση και τον βρήκε πάλι να δημιουργεί ελεύθερος πιά. Ακόμη πιο ελεύθερο τον βρήκε η Αλλαγή που αναγνώρισε τον δικαίο αγώνα του. Ο χάρος όμως δεν τον άφησε να συνεχίσει και να δει ακόμη πιο καλές μέρες. Έτσι ήταν η ζωή σου. Τολμηρή, ριψοκίνδυνη, γεμάτη ταλαιπωρίες, αδούλωτη.

Ξαφνικός, απρόσμενος ήταν και ο θάνατός σου αξέχαστε γιέ, σύζυγε, πατέρα, αδερφέ, θείο, Μήτσο.

Αιωνία θα είναι η μνήμη σου.

Θεοφάνης Χρ. Θεοδώρας

ΑΝΕΚΔΟΤΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

Ο σεβηστός δάσκαλός μου Κωνσταντίνος Παπαγεωργίου που επί 25 έτη προσέφερε τις πνευματικές του υπηρεσίες στα παιδιά της Νησιώτας υπηρετώντας στο σχολείον των Ναζαίων. Στην φωτογραφία με την σύζυγό του, την Αλίκη, την Ελευθερία, την Πολυτίμη και τον Γιώργο. Απεβίωσε στο Βουργαρέλι το έτος 1933 το καλοκαίρι.

Συνδρομές

Λουκία Μάνου, Φιλιπιάδα δρχ. 500
Κώστας Μάνος, Γραμμενίτσα 500
Σπύρος Αλ. Καλιακάτσος, Αθήνα 300
Δημήτρης Καλιακάτσος, Αθήνα 500
Κώστας Πάντος, Κιούρκα 1000
Δημήτρης Θεοδώρας, Αθήνα 300
Ηλίας Δ. Καλιακάτσος, Άρτα 300
Θεοφάνης Μπόμπολης, Αθήνα 500
Βασίλης Παπανικολάου, Πάτρα 1000
Γιάννης Φεύγας, Αθήνα 500
Βασίλης Σιώζιος, Αθήνα 1000
Νίκος Κατακογιώργος, Αθήνα 500
Κώστας Αναγνωστάκης, Αθήνα 500
Θεοφάνης Θεοδώρας, Αθήνα 500
Δημήτρης Ψυχογιός, Αθήνα 500
Ελευθέριος Παπαγιώτης, Αθήνα 500
Αναστάσιος Κατσινέλης, στη μνήμη της μάνας του δρχ. 1000
Κώστας Θεοδώρας, Αθήνα 500
Πέτρος Λαμπράκης, Αθήνα 500
Γιώργος Αλ. Καλιακάτσος, Αθήνα 500
Χρήστος Αναγνωστάκης, Αργυρούπολη 1000
Αθηνά Μάνου, Αθήνα 200
Κώστας Κατσούλης, Αθήνα 500
Βασίλης Παππάς, Αθήνα 500
Γιώργος Λαγός, Αθήνα 500
Χρήστος Ν. Θεοδώρου, Αθήνα 500
Παναγιώτης Μπαρτζώκας 2000
Θεόδωρος Κοντός, Άρτα 500
Ευθύμιος Τατσης, Αθήνα 500
Χρήστος Μπαλαούρας, Άρτα 800
Σωτήρης Τριάντος, Ανεμοράχη 500
Δ. Καλιακάτσος, Αθήνα 2000
Γιώργος Σταυράκης, Αθήνα 400
Ελευθερία Σταυράκη, Αθήνα 500
Φρόσω Ζαχαρή, Αθήνα 500
Τέλης Θ. Καλιακάτσος, Αθήνα 1000
Βλάνης Μπακαγιάννης, Κάλαμος 1000
Ανώνυμος 500
Ανώνυμος 300
Θεοφάνης Γεωργιγιάννης 1000
Κωσταγιώργος Κώστας 2000

Προς το Δ.Σ.
του Συλλόγου

Σαν μέλος του Συλλόγου και Αγωνιστής με τις δυνάμεις μου προσέφερα από πολύ παλαιά υπηρεσίες κοινωνικές για να υπάρχει μαζί με άλλους πολλούς σήμερα ο τόσο καλός για το λειτούργημά του, ΣΥΛΛΟΓΟΣ.

Πολλοί γνωρίζουν ποιός είμαι και λίγοι ΟΧΙ, αλλά αυτό δεν πειράζει. Εγώ πάντα και παντού κάνω το καθήκον μου σαν πατριώτη.

Πάντα βλέπω με τα δύο μάτια μου όλους αυτούς που κάνουν υπεράνθρωπες προσπάθειες για να υπάρξει χωριό εδώ στη ξενιτιά.

Και δεν θα πάψω να αγωνίζομαι και να υπερασπιζώ πως το Κεντρικό είναι χωριό όλων αυτών που γεννήθηκαν και κρατούν από εκεί.

Είναι λάθος σ' αυτούς που δέχονται να φύγουν με δικαιολογίες από εκεί που γεννήθηκαν και να μένουν μακριά από τους πάντες.

και με την ευκαιρία της πράξεως του Δ.Σ. προς εμέ χειρονομία για την οικονομική βοήθεια από το ασθενές για μένα ταμείο του Συλλόγου χιλιάδες ευχαριστήρια. Και πιστεύω πολύ σύντομα να προσφέρω ξανά καλές και φρόνιμες πράξεις.

Το μεγάλο ευχαριστώ από μένα για σας θα υπάρχει στο μέλλον. Επίσης ευχαριστώ όλους αυτούς συγγενείς, φίλους και πατριώτες που με την παρουσία τους η με το τηλέφωνο βρέθηκαν κοντά μου στη δύσκολη αυτή ασθένειά μου.

Με εκτίμηση και μεγάλο ευχαριστώ.

Βασ. Αναγνωστάκης

ΟΙ ΠΑΡΑΦΩΝΙΕΣ ΤΗΣ... «ΦΩΝΟΥΛΑΣ»

Δημοσιεύουμε δυό χαμηλού επιπέδου κείμενα που διαβάσαμε στη «ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ» και στη συνέχεια δίνουμε τις ανάλογες και πρέπουσες απαντήσεις.

Γράφει λοιπόν η... «ΦΩΝΟΥΛΑ»:

ΕΥΡΩΕΚΛΟΓΕΙ 1984

Δυστυχώς και πάλιν εφέτος παρετηρήθησαν ωρισμένες μετεωλογικές παραφωνίες. Μετακοι δέξτεμιστα μετρημένοι εις τὰ δάκτυλα τῆς μιᾶς χειρός, ἀντὶ νὰ μαζέψουν τὴν οὐρὰ τους ὑπὸ τὰ σκέλη των, βλέποντες τὸ κόμμα των νὰ κατρακυλᾷ ὀλοταχῶς χάνοντας ἀπὸ τὸ γενικὸν ποσοστὸν τὰ 7%, ἤτοι τὸ 15% τῆς δυνάμεώς του, ἐν τούτοις ἐπεχείρησαν διὰ 4 - 5 αὐτοκινήτων παρέλασιν κορνάροντας καὶ φωναοσκούντες ἀνὰ τοὺς συνοικισμοὺς τοῦ χωριοῦ μας. Ἀλλὰ θὰ ποῦν καὶ ἀλήθεια καὶ θὰ τὴν μαζέψουν ὀριστικὰ τὴν οὐρὰν των ὅπως τὴν μαζέψαν καὶ κατὰ τὰς κοινοτικὰς ἐκλογὰς ὅταν τὰ μαζέψαν καὶ ἐξηφανίσθησαν διὰ νικτὸς. Αὐτά.

Καὶ τώρα δημοσιεύομεν τὰ ἀποτελέσματα τῶν Εὐρωεκλογῶν τῶν χωριῶν μας, τῶν περὶ χωριῶν καὶ τὰ συνολικὰ τοῦ Νομοῦ Ἀρτης:

ΣΣ: ΕΙΝΑΙ ΑΙΣΧΟΣ!!!

Η απόγνωση, η οδύνη και η διάλυση της χούντας (Ν. ΑΡΤΑΣ 1,35%) εκτροχίασαν και πάλι τον υπεύθυνο «της φωνής του χωριού» και τον ανάγκασαν να προκαλεί δημόσια τους πάντες...

Έφτασε στο σημείο να μας κατηγορεί για εξτρεμιστές, ενώ γνωρίζει πολύ καλά ο αγαπητός πατριώτης ποιοί επέβαινα των 9 αυτοκινήτων -και όχι των 4-5 όπως τον συμφέρει να γράφει- που πραγματοποίησαν την εντυπωσιακή αλλά ειρηνική πορεία στους συνοικισμούς του χωριού μας και γνωρίζει πολύ καλά τὴν κόμματος ήταν «οι εξτρεμιστές»...

Αλλά τόσο είναι το μίσος, η οργή και ο αναγκισμός του ώστε προς χάριν της θρησκείας! της πατριδας!! και της οικογένειας!!! θυσιάζει τα πάντα και αποκαλεί όσους δεν συμφωνούν με την χούντα (ΕΠΕΝ 2% στο χωριό μας - 1,35% στον ΝΟΜΟ ΑΡΤΑΣ) εξτρεμιστές.

Μ' άλλα λόγια αποκαλεί την κυβέρνηση εξτρεμιστική. Αλλά είναι παλαιό το τροπάριο... Όποιος δεν συμφωνεί μαζί τους ήταν κομμουνιστής - αναρχικός - εξτρεμιστής...

Αλήθεια γιατί τόσο μίσος; Γιατί φτάνετε στο σημείο σε κάθε σας φύλλο να βάζετε φωτιά στην ενότητα των πατριωτών;

Γιατί τρώτε στο σημείο σε κάθε σας φύλλο να βάζετε φωτιά στην ενότητα των πατριωτών;

Γιατί τρώτε στο σημείο σε κάθε σας φύλλο να βάζετε φωτιά στην ενότητα των πατριωτών;

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟΝ «ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΝ» ΤΗΣ ΑΡΤΑΣ

Καὶ ἂν θέλῃ νὰ μάθῃ ὅς ἐρωτήσῃ ὁποιονδήποτε ἡλικιω μένον σήμερον κάτοικον Ἀρτης καὶ θὰ πληροφωρηθῇ ποιὸς ἦταν. Ἀς ἀναζητήσῃ ὁ Κ. Γ. καὶ θὰ μάθῃ γιὰ τὸ μαρτύριον καὶ τὰ βασανιστήρια εἰς τὰ ὅποια ὑπεβλήθη ὁ ΠΑΠΑ-ΖΩΗΣ. Γι' αὐτὸ καὶ ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι οἱ δελοφόνει τοῦ ἦσαν Ε.Α.Μ.κομμουνιστικὰ καθάρματα καὶ μαχαιροβγάλτες τοῦ ἀπαισίου ἀρχισφαγέως ΑΡΗ ΒΕΛΟΥΧΙΩΤΗ.

ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΖΩΗΣ

ΣΣ: Μετά τα παραπάνω δημοσιεύματα και άλλα προηγούμενα παρόμοια, διερωτάται κανείς:

Τι είδους μνημόσυνο θα γίνει στις 19 Αυγούστου στην Αγία Παρασκευή Φτέρης; Δεν φοβούνται οι εθνικόφρονες τα «Ε.Α.Μ.κομμουνιστικά καθάρματα και τους μαχαιροβγάλτες του απαισίου αρχισφαγέως ΑΡΗ ΒΕΛΟΥΧΙΩΤΗ»;

Αν ήθελαν να κάνουν τέτοιο μνημόσυνο θα έπρεπε πρώτα να φροντίσουν να διατηρήσουν το ήπιο κλίμα μεταξύ των πατριωτών, να ξεχάσουν αυτά που μας χωρίζουν και να γράφουν εκείνα που μας ενώνουν και όχι να καλλιεργούν κλίμα μισαλλοδοξίας.

Κανείς λογικός άνθρωπος δεν θα μπορούσε να πάει στο μνημόσυνο του Αντισυλλόγου που είναι «εκ του πονηρού».

Γενέιες, ούτε φίλιες ούτε τίποτα; Γιατί σε κάθε σας φύλλο γράφοντας για Παπαζώ σπέρνετε μίσος και διχόνοια και γράφετε ότι θέλετε; Ειλικρινά λυπούμαστε για το ολισθημα...

Φαίνεται πως εκλάβατε σαν αδυναμία το γεγονός ότι στην εφημερίδα μας δεν δημοσιεύουμε τίποτα για σας έστω κι αν μας κεντρίζετε συνεχώς...

Θέλετε πόλεμο; Θα τον έχετε. Εμείς ούτε τον Παπαζώ σκοτώσαμε, ούτε χουντικοί είμαστε, ούτε νοσταλγοί της δικτατορίας. Αν λοιπόν το γεγονός αυτό σας ενοχλεί πολύ, τι να κάνουμε δεν μπορούμε να είμαστε όλοι το ίδιο... «εθνικόφρονες».

Και τελειώνοντας:

Αν θέλετε να διατηρηθεί το ήπιο κλίμα και να επικρατεί η αγάπη η ενότητα και η σύμπνοια μεταξύ των πατριωτών παρακαλούμε πολύ μη μας προκαλείτε...

Αν πάλι θέλετε τον πόλεμο σε αντίθεση απ' αυτά που πιστεύετε, -θρησκεία, πατρίδα, οικογένεια-, τότε θα τον έχετε και τον πόλεμο, διότι η αντίδρασή μας θα είναι φυσιολογική και φυσικά δεν θα υποταχτούμε στο 1,35%...

«ΜΕΡΙΚΟΙ ΕΞΤΡΕΜΙΣΤΑΙ»

ΚΑΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥ ΤΗΣ ΧΡΥΣΑΥΓΗΣ ΜΠΟΜΠΟΛΗ

Οι πίο πολλοί γινόμαστε ήρωες στην καταστροφή της ζωής. Πόσο ήρωες είμαστε στο αντίκρουσμα του θανάτου; Δυστυχώς, εκεί δεν είμαστε ήρωες κι αν γινόμαστε είναι γιατί δεν μπορούμε να κάνουμε διαφορετικά. Κι ενώ, ασυνείδητα σχεδόν, κάθε μέρα κάνουμε τόσα πολλά για την καταστροφή μας, τι προσπάθεια κάνουμε για να στεριώσουμε και ορθώσουμε με περισσότερη καλосύνη και ομορφιά; Γιατί και τα δυό αυτά αποτελούν την μεγαλύτερη πηγή ζωής.

Αγάπη κι αναγνώριση ζητάει ο άνθρωπος σ' ολόκληρο τον κύκλο της ζωής του, αλλά και ομορφιά, αφού μία ολόκληρη ζωή αγωνίζεται ν' αποκτήσει όχι μόνο εκείνα τ' αντικείμενα που τον εξυπηρετούν πρακτικά, αλλά κι εκείνα που τα θεωρεί ωραία, για να στολίσει τον εαυτό του και τους χώρους όπου κινείται.

Ξεκινώντας, λοιπόν, οι άνθρωποι ν' αποκτήσουν αυτά τα λίγα και απλά πράγματα, στην πορεία καταλαμβάνονται από μεγάλα πάθη και μανιές που έχουν τραγικές συνέπειες, όχι μόνο για τους ίδιους, γιατί χάνουν την ανθρωπιά τους αλλά γιατί καταλήγουν να είναι οι ρυθμιστές ολόκληρης της ανθρωπότητας, που την οδηγούν στον όλεθρο και την καταστροφή. Γιατί οι περισσότεροι απ' αυτούς είναι παράφρονες και γι' αυτούς δε μετράει η ανθρωπινή ζωή, αλλά η δική τους ακόρεστη δίψα για ευτυχία, που μεταφράζεται σε σίδερα, τανκς και όπλα.

Κι ενώ ο άνθρωπος πέτυχε τόσα πολλά στην τεχνολογία και την επιστήμη, κατάφερε ν' απομωπώσει σαν άτομο και να χάσει τελείως τον εαυτό του, να καταστρέψει την γη και να φτάσει μέχρι τον ουρανό και να τον μολύνει κι αυτόν. Εκεί, αντί να συναντήσει τον Θεό, συνάντησε την καταδίκη του. Παρ' όλη τη εξέλιξη και τη εξυπνάδα του έχτισε για μία φορά ακόμη τον Πύργο της ΒΑΒΕΛ και διαπίστωσε ότι μπορεί να μη βρίσκεται ο Θεός στον ουρανό, αλλά ότι είναι ο ίδιος ουρανός και Θεός, κι όπως ο ήλιος μπορεί βέβαια να μας φωτίζει δεν μπορούμε όμως και να τον αγγίξουμε γιατί θα μας κάψει, το ίδιο συμβαίνει και με τον ουρανό. Αφού τον αγνοήσαμε, χωρίς να το θέλει θα γίνει τιμωρός για δικαίους και άδικους. Κόκκινο φως για την ανθρωπότητα κι αν οι μεγάλοι οπλίζουν το δικό μας χέρι για να υπηρετήσουν τα δικά τους μεγάλα συμφέροντα δεν παύουμε να έχουμε κι εμείς μυαλό και να μπορούμε να το χρησιμοποιήσουμε, βλέποντας με συμπάθεια και αγάπη τον υποτιθέμενο εχθρό μας, που δεν είναι παρά ένα άλλο θύμα, που εν αγνοία του θυσιάζεται για τα συμφέροντα κάποιου άλλου μεγάλου. Τότε θα έχουμε κάνει κι εμείς ένα μικρό βήμα προς το μεγάλο όραμα της παγκόσμιας ειρήνης. Όμως ας ρωτήσουμε τον εαυτό μας αν έφτασε ποτέ στο σημείο να δει τον αντίπαλό του σαν ένα αγωνιστή, που τον έριξαν σ' έναν αβυσσαλέο αγώνα, δίχως να τον ρωτήσουν και δίχως να φταίει σε τίποτα;

Φυσικά, αφού πολεμάμε μαζί του, πρέπει να τον νικήσουμε, όχι όμως και να τον εξοντώσουμε. Γιατί τις διαφορές δεν τις έχουν οι λαοί, αλλά οι μεγάλοι και τα συμφέροντά τους.

Μα, πώς παρασυστήσαμε να μιλάμε συνεχώς για πόλεμο, ενώ εμείς ευτυχώς έχουμε ειρήνη; Άσχετα αν τα καθημερινά μας προβλήματα, πολλές φορές, μοιάζουν χειρότερα από πόλεμο. Στόχος μας εδώ είναι οι μεγάλοι και τα καμώματά τους. Γι' αυτούς μας τάχουν πει χιλιάδες φορές οι εφημερίδες και τα περιοδικά και οι ίδιοι καμαρώνουν γιατί διατηρούν την δημοτικότητα τους. Άλλωστε όσο υπάρχουν άνθρωποι, θα υπάρχουν και οι μεγάλοι και οι μικροί κι οι δικτάτορες κι οι δημοκράτες κι όλοι οι ανθρωπίνι τύποι. Θα ξεφυτρώνουν μέσα στην ανθρωπότητα, όπως ξεφυτρώνουν τ' αγριολούλουδα στους κάμπους, δίχως να τα σπείρει κανείς και δεν ξέρουμε αν μπορούμε να ελπίσουμε στη βελτίωση του είδους.

Αν όμως για τα μεγάλα γεγονότα της ζωής τις ευθύνες έχουν οι μεγάλοι, για τα μικρά και ασήμαντα τις έχουν οι μικροί. Κι αυτά είναι εξίσου σοβαρά και μπορείς να συμβάλεις για την λύση τους μ' όλες σου τις δυνάμεις. Γι' αυτούς, που η έννοια της αγάπης δεν έχει σβήσει για πάντα απ' τις ψυχές τους, ένα γλυκό χαμόγελο, ένας γλυκός λόγος, λίγο ενδιαφέρον για τον διπλανό τους, δίχως να μας το ζητήσει, είναι τόσα λίγα μα και τόσα πολλά αυτά που μπορούμε να προσφέρουμε, που ούτε εμείς οι ίδιοι μπορούμε να φανταστούμε τι αξία έχουν. Συγχωρέσαμε κάποιον που μας έβλαψε; Δύσκολο πράγμα βέβαια αλλά δεν χρειάζεται να μπορούμε να το κάνουμε: αρκεί να κάνουμε μία ενδοσκόπηση για να δούμε ποιούς βλάψαμε εμείς χωρίς να το θέλουμε ή να το ξέρουμε.

Βέβαια, είναι άπειρες οι περιπτώσεις που μπορεί κάθε άνθρωπος, ακόμη και ο πιο ανίσχυρος, να συμβάλει στην ανοδική ποιότητα της ζωής και να την πλουτίσει με την δική του αγάπη κι ομορφιά. Οι μεγάλοι και οι αρμόδιοι δεν πρόβλεψαν και δεν πρόλαβαν τίποτα κι είναι ν' απορεί κανείς: οι αρμόδιοι δεν είχαν ταξιδέψει σ' άλλα κράτη να διδαχτούν κάτι κι απ' αυτά και να το μεταφέρουν στον τόπο τους; ή έγιναν όλοι σκλάβοι του εύκολου κέρδους και ξεχάσαν την ύπαρξη των παιδιών και τη ραγδαία αύξηση των αυτοκινήτων που μας πνίγουν απ' τα καυσαέρια, χωρίς την παρηγοριά έστω και λίγου πράσινου; Όμως εμείς που υποφέρουμε τόσο, φυτέψαμε ένα μικρό λουλούδι, ποτίσαμε κάποιο δεντράκι, που φύτρωσε μόνο του ή μήπως βρήκαμε τόπο να πετάμε τα σκουπίδια μας; Οι περισσότεροι δρόμοι είναι βρώμικοι και δεν μπορούμε εμείς να τους καθαρίσουμε, προσέχουμε όμως να μην προσθέτουμε σ' αυτούς και τα δικά μας σκουπίδια;

Ένα άλλο παράδειγμα: οι σημερινοί αρμόδιοι δεν καταπολέ-

μησαν την ανεργία και τους πολυθεοίτες και μη μου πείτε ότι σ' αυτό τους εμπόδισαν οι Αμερικάνοι, όμως εμείς πώς το καταδεχόμαστε και κρατάμε τις πολλές τις θέσεις όταν οι νέοι με λόγο την ανεργία φτάνουν στην απόγνωση, στο έγκλημα και στην αυτοκτονία ή μήπως είμαστε σίγουροι πως θα γλυτώσουμε εμείς απ' την οργή τους; Και μήπως βρεθήκαμε στο τόσο ευαίσθητο σημείο των νέων, που τόσο τους αδικούμε σ' ένα σωρό πράγματα, αλλά και τους εκτιμάμε ιδιαίτερα για την ειλικρίνεια και τον αυθορμητισμό τους; όχι όμως και την αναιδείά τους. Ας κάνουν κι αυτοί τον κόπο να σκεφτούν όταν ανεβαίνουν σε κάποιο μηχανάκι, που κατάντησε η μούστιγα της εποχής μας και τρέχουν με ιλιγγιώδη ταχύτητα κι όποιον πάρει ο χάρος δημιουργώντας την εντύπωση του πολέμου, ότι κανείς δεν θυμάται και δεν θαυμάζει κάποιον σκατεμένο σ' ένα παλιοκρέβατο του ΚΑΤ. Εκεί έτυχε να δω να κουβαλάνε τους νέους σαν σφαγμένα κοτόπουλα και δεν ήμουν καθόλου ηρωίδα...

Συνεχίς αγώνα και πάλι θέλει το σκληρό ανηφόρι της ζωής και το όραμα κάποιας κορυφής μένει απραγματοποίητο όνειρο για τους περισσότερους. Όμως σαν κατακτητούμε κάποια κορυφή τότε αρχίζει ξανά ο κατήφορος και στη συνέχεια ο ανήφορος για την κατάκτηση κάποιας άλλης κορυφής.

Τρικυμισμένη θάλασσα η ζωή μας κι ο άνθρωπος, έρμαιο των περιστάσεων και των καιρών, παλεύει μέσα σ' αυτή, με την ελπίδα κάποιας μόνιμης κορυφής, που αλλοίμονο δεν μπορεί να κρατήσει για πάντα. Όλοι χαμένοι λοιπόν στον στίβο της, με μοναδικό κερδισμένο αυτόν που κάτι θα κερδίσει μέσα του και δεν θα χαθεί ολότελα σαν άτομο. Κι αυτό το κάτι είναι τόσο πολύτιμο για κείνον και για τους άλλους που αξίζει τον κόπο.

Μα αλήθεια, από πού ξεκινήσαμε και πού βρεθήκαμε; Από την ασφυκτική πόλη και την ματωμένη ασφαλτο φθάσαμε στις πανύψηλες κορυφές κι ανοιχτήκαμε στους απέραντους ωκεανούς.

Ορισμένες κορυφές ας ευχόμαστε να μη τις φτάσει ποτέ ο άνθρωπος για να τις μολύνει με τον δήθεν πολιτισμό του, όμως οι ωκεανοί μας δεν γλύτωσαν απ' τους μεγάλους, που τους έχουν ήδη μολύνει με τα πυρηνικά τους όπλα.

Πάλι, όμως, κάτι μπορούμε να κάνουμε κι εμείς οι μικροί αν προσέχουμε ν' αφήνουμε τις παραλίες μας καθαρές: γιατί η καθαριότητα δεν είναι μόνο αρχοντιά, είναι και υγιεινή. Ύστερα, ας σκεφτούμε και τους άλλους, που θάρθουν μετά από μας...

Κόκκινο φως για την ανθρωπότητα κι ο καθένας μας έχει τις ευθύνες του. Ας κάνουμε όλοι μας μια μικρή προσπάθεια για να τη σώσουμε. Ας προσθέσουμε ο καθένας ότι μπορεί, άλλος έναν τόσο δα πετραδάκι, κι άλλος έναν ολόκληρο βράχο...

Καλά να ήταν όλα ίσα μοιρασμένα από τον Θεό και τους ανθρώπους κι ακόμα καλύτερα αυτό να ξεκινάγε μέσα από τα βάθη της καρδιάς μας κι όχι κάτω από την απειλή του νόμου και της διαταγής. Μα όσπου νάρθει η ώρα να συμβούν όλα αυτά τα ωραία και θαυμαστά πράγματα, μέχρι που να φτάσει ο άνθρωπος να σκέφτεται τις άλλους ίσα με τον εαυτό του, ας σκεφτούμε τι μπορούμε να κάνουμε οι απλοί άνθρωποι και θάνατι τόσα πολλά, που θα ξαναπιστώσουμε στον άνθρωπο και στη δύναμή του και θα τον θεωρήσουμε αξιο ρυθμιστή και κυρίαρχο της μοίρας του.

Υπάρχει καλύτερος τόπος από το χωριό μας για τις θερινές μας διακοπές;

Οι Ευρωεκλογές στην Αρτα και στο χωριό μας.

ΣΥΝΟΛΙΚΑ Ν. ΑΡΤΗΣ
(159 Τμήματα)

Έγγεγραμμένοι 79826, Έψηφισαν 61259, Άκυρα 333, Λευκά 135, Έγκυρα 60791

Έλαβον:

ΠΑΣΟΚ	22779	37,47%
Ν.Δ.	27783	45,70%
ΚΚΕ	7048	11,59%
ΚΚΕ έσ.	1347	2,21%
ΕΔΗΚ	75	0,12%
ΚΟΔΗΣΟ	190	0,31%
ΧΡ. ΔΗΜ.	153	0,25%

Κ.Π.	90	0,15%
ΕΠΕΝ	822	1,35%
ΕΣΠΕ	58	0,09%
Κ.Φ.	45	0,07%
ΕΝΕΚ	45	0,07%
ΕΚΚΕ	139	0,22%
ΕΔΕ	53	0,08%
ΑΣΚΕ	104	0,17%
ΕΛΕΤΘΕΡΟΙ	60	0,09%

ΚΟΙΝΟΤΗΣ
ΚΕΝΤΡΙΚΟΤ

Έγγεγραμμένοι 780.

Εἰς τὸ 76 ἐγκλογ. Τμήμα Βαθιεύματος ἐψηφισαν 382, ἄκυρα 5, ἔγκυρα 377.

Έλαβον: ΠΑΣΟΚ 79, Ν. Δ. 201, ΚΚΕ 68, ΚΚΕ έσ. 5, ΚΟΔΗΣΟ 1, Κ.Π. 3, ΕΠΕ Ν 12, Κ.Φ. 5, ΕΝΕΚ 1, ΑΣ ΚΕ 1, ΕΛΕΤΘΕΡΟΙ 1.

Εἰς τὸ 77 ἐγκλογ. Τμήμα Ναζαίων ἐψηφισαν 197, ἄκυρα 2, ἔγκυρα 195.

Έλαβον: ΠΑΣΟΚ 76, Ν.

Δ. 92, ΚΚΕ 21, ΚΚΕ έσ. 4, ΑΣΚΕ 1.

ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΚΕΝΤΡΙΚΟΤ

Έγγεγραμμένοι 780, Έψηφισαν 579, Άκυρα καὶ λευκά 7, Έγκυρα 572.

Έλαβον: ΠΑΣΟΚ 155, Ν.Δ. 293, ΚΚΕ 90, ΚΚΕ έσ. 9, ΚΟΔΗΣΟ 1, Κ.Π. 3, ΕΠΕΝ 12, Κ.Φ. 5, ΕΝΕΚ 1, ΑΣΚΕ 2, ΕΛΕΤΘΕΡΟΙ 1.

Στην οδό της επικαιρότητας

ΜΕΤΟΝΟΜΑΣΙΕΣ

Γιάννη Ν. Κατσάνου

Το χωριό Νησίστα μετονομάστηκε, επειδή τ' όνομά του είχε ξενική προέλευση: ήταν δηλαδή ιστορική μαρτυρία ότι στον τόπο αυτό κάποτε στο παρελθόν κατοίκησαν και ξένοι. Οι ξενόγλωσσοι αυτοί έδωσαν στον τόπο που κατοικούσαν το όνομα Νησίστα και οι ντόπιοι Έλληνες το διατήρησαν και όταν εκείνοι έπαψαν να υπάρχουν.

Η Δημόσια Διοίκηση είχε αρχίσει από την περίοδο της βασιλείας του Όθωνα, με τα βασιλικά διατάγματα του 1833 και 1834, να εξαρχαίζει τις τοπωνυμίες που είχαν ξενική προέλευση και άλλες που είχαν ελληνική, δίχως να ενδιαφέρεται για την γνώμη και τη θέληση των πόλεων και των χωριών που μετενόμαζε. Τότε έγινε π.χ. η Καλαμάτα (Καλαμάτα την ονομάζει το Χρονικό του Μορέως) Καλάμαι, η Βοστίτσα Αίγιο, Το Ζητούνη Λαμία και τα Σάλωνα Άμφισσα. Οι Σπέτσες γλίτωσαν και δεν έγιναν Τυπάρηνος, γιατί οι Πρωτόγεροι των Σπετσών απείλησαν ξεσηκωμό με τα όπλα. Και τα Δερβενάκια και η Αράχωβα δεν μετονομάστηκαν, παρά το ότι τα ονόματά τους είχαν ξενική καταγωγή - τουρκική το πρώτο και αλβανική το δεύτερο - επειδή ήταν ιστορικοί τόποι.

Το Σχολείο και το βιβλίο ήταν ένα άλλο μέσο εκτός απ' τα διατάγματα, που χρησιμοποιήσε το κράτος, για ν' αλλάξει και όσα άλλα ονόματα θεωρούσε προϊόντα της αγροαποικισμού του λαού. Η περφόρεμά μας π.χ., που είχε το όνομα «Τζουμέρκα», πήρε το όνομα των βουνών της κι έγινε Τζουμέρκα και τα βουνά Τζουμέρκα μετονομάστηκαν σε Αθαμανικά όρη. Ο Άσπρος ή Ασπροπόταμος έγινε Αχελώος. Και το «Ποτάμι» - όπως το ονομάζει ο Μακρυγιάννης στ' Απομνημονεύματά του, δηλαδή όπως το έλεγαν οι ντόπιοι - βαφτίστηκε Άραχος.

Το 1909 η ονοματοθεσία παραχωρήθηκε στην Αυτοδιοίκηση κάθε τόπου για τη μετονομασία και τον εξελληνισμό των «βαρβάρων ονομάτων» 1500 χωριών της μικρής τότε Ελλάδας, που ονομάστηκαν «βαρβαρόφωνα», καθώς και μερικόν βουνών και ποταμών της. Οι χαρακτηρισμοί «βαρβαρόφωνα» και «βαρβαρόφωνα» προβάλλονταν ως δικαιολογία για τον εξελληνισμό των ονομάτων. Οι αρχαίοι Έλληνες είναι γνωστό από τον Όμηρο και τον Ηρόδοτο αλλά και άλλους αρχαίους συγγραφείς ότι θεωρούσαν τους Προέλληνες κατοίκους της Ελλάδας «βαρβάρους», δηλ. «βαρβαρόφωνους», όπως και πραγματικά ήταν, κι όμως δεν άλλαξαν και διατήρησαν τα ονόματα των τόπων που εκείνοι είχαν δώσει. Και έχουμε ακόμα και σήμερα τα «βαρβαρόφωνα» Προελληνικά ονόματα Αθήνα, Κόρινθος, Λάρισα, Ζάκυνθος, Όλυμπος, Πίνδος και πολλά άλλα.

Τα ονόματα των τόπων (τοπωνυμίες) έχουν χαρακτηριστεί «άγραφα μνημεία της Ιστορίας» και «επιγραφές ανάγλυφες στο έδαφος», που σημαίνει ότι κι από βαρβάρους να προέρχονται δεν είναι περισσότερο πολιτισμένοι εκείνοι που τα καταστρέφουν. Ο πατέρας της Λαογραφίας Νικόλαος Πολίτης πριν 90 χρόνια είχε πει ότι οι ιστορικές ενδείξεις που εγκλείονται στις τοπωνυμίες είναι σπουδαίες και πολύτιμες, γιατί διαφωτίζουν προπάντων σκοτεινές περιόδους της Ιστορίας. Κι ο Α. Μηλιαράκης λίγο πρωτίτερα έγραψε για τα γεωγραφικά ονόματα που έχουν ξενική προέλευση,

«ότι είναι ίκνη από το πέρασμα φυλών, ίκνη της ιστορίας, και κανένας δεν έχει το δικαίωμα να τα διαγράψει».

Το τοπωνυμικό της χώρας μας δεν έχει ουσιαστικά αλλάξει, απ' ότι ήταν στο παρελθόν, μέσα στα 150 χρόνια που πέρασαν από τότε που άρχισαν οι μετονομασίες: πολλές απ' τις πόλεις, τα χωριά, τους συνοικισμούς, τα βουνά, τα ποτάμια κλπ. δεν άλλαξαν ή ξαναπήραν το παλιό τους όνομα, και το πλήθος των ελληνικών τοπωνυμίων έμειναν με τα ονόματα που είχαν αποκτήσει απ' τα ιδιαίτερα φυσικά χαρακτηριστικά τους ή από γεγονότα ιστορικά και άλλα που τις συνέδεσαν με τους ανθρώπους.

Οι μετονομασίες χωριών και συνοικισμών άρχισαν στον τόπο μας το 1924 και συνεχίστηκε το 1927, το 1950, το 1951, το 1953, το 1954 και 1956. Από τα χωριά και τους συνοικισμούς των Τζουμέρκων και του Ροδοβιζίου, που τα ονόματά τους θα μπορούσαν να θεωρηθούν ότι έχουν ξενική καταγωγή μετονομάστηκαν συνολικά: 32 απ' τα 67 χωριά και 19 απ' τους 61 συνοικισμούς.

Τα καινούρια ονόματα απέδωσαν ιδιαίτερα φυσικά χαρακτηριστικά, π.χ. Καταρράκτης (Σχορέτσια), Μεγαλόκαρα (Μητόσι), Ελάτη (Σικλίτσα), Καστανιά (Βρατόισια), Διάσελο (Πλαγκουβισιά) - άλλα απέβλεψαν σ' έναν φιλόλογικό εξωραϊσμό, π.χ. Ροδαυγή (Νησίστα Ν.Ε.), Αστροχώρι (Καταβόθρα), Φωτεινό (Χόσινα), Καλλονή (Πολιάνα), Ανατολή (Νεζερά) - άλλα διατήρησαν κατά τον εξελληνισμό τους κάποια φωνητική συγγένεια με το παλιό όνομα του χωριού, π.χ. Ρείκια (Ρικίστανα), Λειψώ (Λουψίστα), Κουκούλια (Κουκούλιστα), Γοργούσα (Γκοργκούσα) και δύο κατασκευάστηκαν κατά τρόπο που ν' απηχούν ελληνικά ονόματα: της Αθαμανίας το Αθαμάνιο και των Γραικών το Γραικικό.

Όταν είναι γνωστό, ότι ο χρόνος και η καθημερινή χρήση καθιερώνουν οποιοδήποτε όνομα, δεν μπορεί κανένας

σήμερα να πει με βεβαιότητα, αν οι κάτοικοι των χωριών που έχουν μετονομασθεί ή οι καταγόμενοι από τα χωριά αυτά έπαψαν να χρησιμοποιούν στην καθημερινή τους ομιλία τα παλιά ονόματα. Βέβαιο είναι, ότι το καινούριο όνομα γίνεται τόσο ευκολότερα και γρηγορότερα αποδεκτό απ' την καθημερινή χρήση, όσο καλύτερο είναι απ' το παλιό, και πριν απ' όλα φωνητικά καλύτερο και το ίδιο και τα πατριδωνυμικά παράγωγα των μετονομασιών είναι κατά κανόνα, νεολογισμοί, δηλαδή καινούριες λέξεις που χρησιμοποιούνται για πρώτη φορά και δεν τις δέχεται εύκολα το φωνητικό γλωσσικό αίσθημα: Κεντρικώτης, Καλλονιώτης ή Καλλονίτης, Ροδαυγιώτης ή Ροδαυγιής.

Δεν μπορεί όμως ένα καινούριο όνομα να είναι πάντοτε καλύτερο από το παλιό, ώστε να γίνει γρήγορα αποδεκτό και το χωριό που μετονομάστηκε χρησιμοποιεί για ένα χρονικό διάστημα, μεγαλύτερο ή μικρότερο και τα δύο ονόματα - το καινούριο στις σχέσεις του με τις αρχές και το παλιό στην καθημερινή ομιλία - έχοντας έτσι τη δυνατότητα να διατηρήσει το καινούριο ή να ξαναγυρίσει στο παλιό.

Η Δροσοπηγή κι η Καρυδιά π.χ. όχι μονάχα διατήρησαν μαζί με το καινούριο και το παλιό τους όνομα, αλλά και με νέα μετονομασία, ξαναγύρισαν πάλι Βουργαρέλι και Σκούπα: ο πολιτιστικός σύλλογος των Νησιωτών της Άρτας έχειβάλει στον τίτλο του πλάι - πλάι και τα δύο ονόματα, νέο και παλιό, Κεντρικό - Νησίστα κι ο ΑΡΑΧΘΟΣ έχει προτείνει να ξαναπάρε το Κεντρικό το παλιό του όνομα.

Η περίπτωση της Δροσοπηγής είναι χαρακτηριστική. Οι κάτοικοι του χωριού κι όσοι κατόγονοι απ' αυτό, ήταν υποχρεωμένοι μετά τη μετονομασία ν' αναφέρονται με το καινούριο όνομα στις αρχές, κανένας όμως δεν μπορούσε να

τους υποχρεώσει να χρησιμοποιούν το όνομα Δροσοπηγή στην καθημερινή ομιλία. Οι περισσότεροι προτιμούσαν να ονομάζουν το χωριό τους Βουργαρέλι αντί Δροσοπηγή και το ευατό τους Βουργαρελιώτη αντί Δροσοπηγιώτη, και από συνήθεια και επειδή το όνομα Δροσοπηγή και ως νόημα και ως φωνητικό άκουσμα δεν βρίσκονταν κοντά στο γλωσσικό τους αίσθημα π.χ. όπως, ας πούμε η λέξη Κρυόβρυση. Οι γραμματισμένοι εξάλλου δεν σταμάτησαν να χρησιμοποιούν το όνομα Βουργαρέλι, επειδή γνώριζαν ότι το χωριό με το παλιό του όνομα ήταν πολύ γνωστό, ακόμα κι από την Ιστορία, ενώ με το καινούριο έγινε εντελώς άγνωστο και ήταν ένα απ' τα 7 χωριά της Ελλάδας, που είχαν το όνομα Δροσοπηγή, όπως άλλωστε έγινε κι η Νησίστα ένα από τα 4 χωριά της Ελλάδας που έχουν το όνομα Κεντρικό. Τέλος η Αδελφότητα των Βουργαρελιωτών της Αθήνας αντιδρώντας στη μετονομασία του χωριού τους χρησιμοποίησε ως τίτλο στην εφημερίδα της «το Βουργαρέλι».

Το Κοινοτικό Συμβούλιο Δροσοπηγής, έχοντας υπόψη του όλα αυτά πήρε δύο φορές αποφάσεις στις 12.8.47 και στις 6.11.79, για να δοθεί πάλι στο χωριό το παλιό του όνομα και δεν θα σταματούσαν τις ενέργειες, αν δεν το ξανάπαρνε.

Ο εξελληνισμός των ονομάτων 32 χωριών και 19 συνοικισμών των Τζουμέρκων και του Ροδοβιζίου έγινε με πρωτοβουλία της Κεντρικής Διοίκησης κι όχι των Κοινοτικών Συμβουλίων και είναι σήμερα μια πραγματικότητα. Τι μπορεί όμως να σημαίνει αυτή η πραγματικότητα μέσα στις τόσες ξένες τοπωνυμίες που υπάρχουν στον τόπο μας, ένα τόπο από ανέκαθεν ελληνικό; Μήπως έπαψε να φαίνεται ότι από τον τόπο αυτό πέρασαν κάποτε και ξένοι; Ή μήπως δεν είναι γνωστό αυτό απ' την Ιστορία;

ΝΗΣΙΣΤΩΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΜΝΗΜΕΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

Η Νησίστα, η πατρίδα μας, η γενέτειρα, η γενέθλια γη!!

Η μνήμη παρευρίσκεται σε κάθε στιγμή της ζωής μας, της ζωής των ανθρώπων μέχρι την τελευταία πνοή των. Αυτή ρυθμίζει τα βήματά μας στην ανθρώπινη πορεία. Αυτή μας έχει δεμένους με τα περασμένα. Το πνεύμα και η μνήμη είναι αλληλένδετα. Η μνήμη συνδέει τον εσωτερικό μας κόσμο με τον εξωτερικό κι αυτή διαμορφώνει την προσωπικότητά μας. Αυτή είναι στη σκέψη μας και στη καρδιά μας. Η ΓΕΝΕΘΛΙΑ ΓΗ!

Η μνήμη έχει τεράστια δύναμη διότι αυτή αναπολούμε τα παιδικά μας χρόνια, με τις μνήμες το ζωντανό θυμώμασσε πρόσωπα και πράγματα που υπήρξαν κάποτε και που δεν υπάρχουν σήμερα, όμως αυτά άσκησαν την επίδρασή τους στον καθένα μας έτσι που διαμορφώσανε τον προσωπικό μας χαρακτήρα. Τούτο το νοιώθει κανείς σαν βρεθεί πολλά χρόνια μακριά από τον τόπο του και σε ώρες ψυχικής περιουλολογίας, τα παιδικά μας χρόνια ξαναζούν και τα εφηβικά ή πρώτη αυτή ζωή γεμάτη όνειρα που πλάθονταν στα στενά όρια της γενέτειρας που ήταν για την ηλικία μας εκείνη γεμάτη φως και σκιπτήματα.

Τ' αναθυμιάσει τώρα όλα αυτά και όσο σκέπτεσαι ότι δεν ξανάρχονται πιά, κάθεσαι και φιλοσοφείς αυτό το μυστήριο που λέγεται ζωή. Σαν κυλάνε τα χρόνια της ζωής η αναπόληση των περασμένων δίνει νόημα ύπαρξης σαν λογικά όντα σ' αυτόν τον κόσμο. Η μνήμη δημιουργεί αισθήματα και συναισθήματα στον εσωτερικό μας κόσμο, ανεβάζει τον άνθρωπο και του δημιουργεί την προσωπικότητά του έτσι ώστε ευκολότερα ν' αντιμετωπίζει τα προβλήματα της ζωής.

Η ΝΗΣΙΣΤΑ η στενή πατρίδα μας, τα πρώτα χρόνια, οι πρόγονοι, οι γονείς, τ' αδέρφια, το Σχολείο, ύστερα οι πρώτες ανσυχίες, οι πρώτες περιέργειες, οι

Το φλυτζάνι του καφέ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 1

και τον τόπο τον ώρισε η Βιβή, έτσι λέγανε το καινούριο μου αμόρε. Ήμασταν σε μια τρυφερή, τολμηρή μάλλον στιγμή, όταν σαν σίφουνας ώρμησε στο μπαράκι η Ελενώρα μου, η γυναίκα μου.

- Γέρο - Ξεκούτη, παληάνθρωπε, ξεμυαλισμένη, γερομπίχη...

Δεν κατάλαβα καλά - καλά πως ήταν όλα αυτά και κοιτάζω να δώ που είναι το «αμόρε μου», είχε εξαφανιστεί. Τώρα τι να κάνω με το Ελενάκι. Κάτι υποσχέσεις, κάτι όρκους πίστεως και με μεσολάβηση συγγενών και φίλων το Ελενάκι μου με δέχτηκε ξανά στο σπίτι. Εμένα όμως δεν μου το έβγαζες από το μυαλό, πως η κυρά Φωφώ ήταν μεγάλη καφετζού... Πως μπόρεσε να «δει» στο φλυτζάνι όσα έγιναν.

Πέρασε από τότε κάμποσος καιρός. Στην καφετζού δεν ξαναπήγα, το θεώρησα γρουσουζιά. Αλλά σε μια φιλική παρέα άκουσα πάνω στο κρασί ότι με μένα, το ίδιο έπαθε και άλλος με την όμορφη μελαχροινή Βιβή. Γιατί όμως;

Γιατί η Βιβή ήταν κόρη της Φωφώ. «Ριχνόταν» σε μερικούς από τους «πελάτες» της μητέρας της, έτσι ώστε να πιστεύουν ότι το φλυτζάνι βγαίνει αληθινό. Τους ώριζε ραντεβού και την ίδια ώρα έστελνε και τις γυναίκες τους να τους «πιάσουν στα πράσα». Βέβαια και οι «απατημένες» σύζυγοι, ήταν τακτικοί θαμώνες της Φωφώ. Έτσι η εξυπνη καφετζού βάρανε μ' ένα σμπάρο δύο τριγόνια.

Η φήμη της ανέβαινε και φυσικά και το βάρος του κομψοπαρά της. Ας είναι. Να κάνει και αυτή η κακοκοίρα ένα σπιτάκι... Άσε τώρα που ανέβηκε και ο τιμάρημος... Όσο για τον παθών μην λέτε τίποτα! Προσέχετε λοιπόν!

Τάκης Ζαχαράς

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

Αγαπητέ κ. Αντωνίου.
Κατά καιρούς λαμβάνω την εφημερίδα ΑΡΑΧΘΟΣ και σας ευχαριστώ.

Μετ' ευχαριστήσεως διαβάζομεν τα τόσον ενδιαφέροντά σας και εκτιμούμε την ακούραστον θέλησιν και προσπάθειάν σας διά την επιτυχίαν ενός αγνού και πατριωτικού σκοπού σας και σας εύχομαι πάντα καλήν επιτυχίαν.

Σας στέλνω το τσεκ των 50 δολαρίων

διά την συνδρομήν της εφημερίδος ΑΡΑΧΘΟΣ 1984.

Σας χαιρετώ με αγάπη
Ανέστης Καλιακάτσος

ΥΓ: Είς τον ίδιον φάκελλον σας στέλνω και το τσεκ των 50 δολαρίων της αδελφής μου Σοφίας Fasyh διά την συνδρομήν της εφημερίδος 1984.

ΤΑΠΕΤΣΑΡΙΕΣ ΤΟΙΧΩΝ ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΔΑ- ΠΕΔΑ ΜΟΚΕΤΤΕΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΑΡΤΖΩΚΑΣ

Προσωπική και υπεύθυνη εργασία

Μεσσηνίας 40 Γαλάτσι. Τηλ. 29.20.591 - 92.28.007

ΑΝΤΩΝΗΣ Δ. ΜΑΡΗΣ
ΠΑΙΔΙΚΑ - ΒΕΒΕ
Μαβίλη 6 Άνω Πατήσια
Τηλ. 2010763

Τώρα το καλοκαίρι θα ξανα-
ναμώσουμε στο χωριό και θα θυ-
μηθούμε τα περασμένα... Έλα και
συ γιά να δώσεις με τη παρουσία
σου το δικό σου τόνο στη προ-
σάθεια για το ζωντανά του
χωριού μας. Χώρα η χαρά των δι-
κών σου και όλων μας απ' αυτό
το αντίκρμα!!

Κάνουμε γνωστό στους πα-
τριώτες μας και φίλους, ότι το
πολιτιστικό κέντρο θα παρα-
μείνει κλειστό κατά την διάρ-
κεια του καλοκαιριού (Ιούλης
- Αύγουστος).

Θα ανοίξει πάλι το Σεπτέμ-
βρη.

Στην οδό της επικαιρότητας

ΜΕΤΟΝΟΜΑΣΙΕΣ

Γιάννη Ν. Κατσάνου

Το χωριό Νηοίστα μετονομάστηκε, επειδή τ' όνομά του είχε ξενική προέλευση ήταν δηλαδή ιστορική μαρτυρία ότι στον τόπο αυτό κάποτε στο παρελθόν κατοικούσαν και ξένοι. Οι ξενόγλωσσοι αυτοί έδωσαν στον τόπο που κατοικούσαν το όνομα Νηοίστα και οι ντόπιοι Έλληνες το διατήρησαν και όταν εκείνοι έψαψαν να υπάρχουν.

Η Δημόσια Διοίκηση είχε αρχίσει από την περίοδο της βασιλείας του Όθωνα, με τα βασιλικά διατάγματα του 1833 και 1834, να εξαρχαίξει τις τοπωνυμίες που είχαν ξενική προέλευση και άλλες που είχαν ελληνική, δίχως να ενδιαφέρεται για την γνώμη και τη θέληση των πόλεων και των χωριών που μετενομάζε. Τότε έγινε π.χ. η Καλαμάτα (Καλαμάτα την ονομάζει το Χρονικό του Μορέως) Καλάμαι, η Βοστίτσα Αίγιον, Το Ζητούσι Λαμία και τα Σάλωνα Άμφισσα. Οι Σπέτσες γλίτωσαν και δεν έγιναν Τυπάρηνος, γιατί οι Πρωτόγεροι των Σπετσών απείλησαν ξεσηκωμό με τα όπλα. Και τα Δερβενάκια κι η Αράχωβα δεν μετονομάστηκαν, παρά το ότι τα ονόματά τους είχαν ξενική καταγωγή - τουρκική το πρώτο και αλβανική το δεύτερο - επειδή ήταν ιστορικοί τόποι.

Το Σχολείο και το βιβλίο ήταν ένα άλλο μέσο εκτός απ' τα διατάγματα, που χρησιμοποιήσε το κράτος, για ν' αλλάξει και όσα άλλα ονόματα θεωρούσε προϊόντα της τής αγραμματοσύνης του λαού. Η περιφέρειά μας π.χ., που είχε το όνομα «Τζουμέρκο», πήρε το όνομα των βουνών της κι έγινε Τζουμέρκα και τα βουνά Τζουμέρκα μετονομάστηκαν σε Αθαμανικά όρη. Ο Άσπρος ή Ασπροπόταμος έγινε Αχελώος. Και το «Ποτάμι» - όπως το ονομάζει ο Μακρυγιάννης στ' Απομνημονεύματά του, δηλαδή όπως το έλεγαν οι ντόπιοι - βαφτίστηκε Άραχθος.

Το 1909 η ονοματοθεσία παραχωρήθηκε στην Αυτοδιοίκηση κάθε τόπου για τη μετονομασία και τον εξελληνισμό των «βαρβάρων ονομάτων» 1500 χωριών της μικρής τότε Ελλάδας, που ονομάστηκαν «βαρβαρόφωνα», καθώς και μερικών βουνών και ποταμών της. Οι χαρακτηρισμοί «βαρβαρόφωνα» και «βαρβαρόφωνα» προβάλλονταν ως δικαιολογία για τον εξελληνισμό των ονομάτων. Οι αρχαίοι Έλληνες είναι γνωστό από τον Όμηρο και τον Ηρόδοτο αλλά και άλλους αρχαίους συγγραφείς ότι θεωρούσαν τους Προέλληνες κατοίκους της Ελλάδας «βαρβάρους», δηλ. «βαρβαρόφωνους», όπως και πραγματικά ήταν, κι όμως δεν άλλαξαν και διατήρησαν τα ονόματα των τόπων που εκείνοι είχαν δώσει. Και έχουμε ακόμα και σήμερα τα «βαρβαρόφωνα» Προέλληνικά ονόματα Αθήνα, Κόρινθος, Λάρισα, Ζάκυνθος, Όλυμπος, Πίνδος και πολλά άλλα.

Τα ονόματα των τόπων (τοπωνυμίες) έχουν χαρακτηριστεί «άγραφα μνημεία της Ιστορίας» και «επιγραφές ανάγλυφες στο έδαφος» που σημαίνει ότι κι από βαρβάρους να προέρχονται δεν είναι περισσότερο πολιτισμένοι εκείνοι που τα καταστρέφουν. Ο πατέρας της Λαογραφίας Νικόλαος Πολίτης πριν 90 χρόνια είχε πει ότι οι ιστορικές evidences που εγγελούνται στις τοπωνυμίες είναι σπουδαίες και πολύτιμες, γιατί διαφωτίζουν προπάντων σκοτεινές περιόδους της Ιστορίας. Κι ο Α. Μπληράκης λίγο πρωτίτερα έγραψε για τα γεωγραφικά ονόματα που έχουν ξενική προέλευση,

«...ότι είναι ίχνη από το πέρασμα φυλών, ίχνη της ιστορίας, και κανένας δεν έχει το δικαίωμα να τα διαγράψει».

Το τοπωνυμικό της χώρας μας δεν έχει ουσιαστικά αλλάξει, απ' ό,τι ήταν στο παρελθόν, μέσα στα 150 χρόνια που πέρασαν από τότε που άρχισαν οι μετονομασίες: πολλές απ' τις πόλεις, τα χωριά, τους συνοικισμούς, τα βουνά, τα ποτάμια κλπ. δεν άλλαξαν ή ξαναπήραν το παλιό τους όνομα, και το πλήθος των ελληνικών τοποθεσιών έμειναν με τα ονόματα που είχαν αποκτήσει απ' τα ιδιαίτερα φυσικά χαρακτηριστικά τους ή από γεγονότα ιστορικά και άλλα που τις συνέδεσαν με τους ανθρώπους.

Οι μετονομασίες χωριών και συνοικισμών άρχισαν στον τόπο μας το 1924 και συνεχίστηκε το 1927, το 1950, το 1951, το 1953, το 1954 και 1956. Από τα χωριά και τους συνοικισμούς των Τζουμέρκων και του Ραδοβιζίου, που τα ονόματά τους θα μπορούσαν να θεωρηθούν ότι έχουν ξενική καταγωγή μετονομάστηκαν συνολικά: 32 απ' τα 67 χωριά και 19 απ' τους 61 συνοικισμούς.

Τα καινούρια ονόματα απέδωσαν ιδιαίτερα φυσικά χαρακτηριστικά, π.χ. Καταρράκτης (Σχορέτσιανα), Μεγαλόκρη (Μπότσι), Ελάτη (Σικλίτσια), Καστανά (Βρατοίστα), Διάσελο (Πλαγκουβίτσια) άλλα απέβλεψαν σ' έναν φιλολογικό εξωραϊσμό, π.χ. Ροδαυγή (Νηοίστα Ν.Ε.), Αστροχώρι (Καταβόθρα), Φωτεινό (Χόσινα), Καλλονή (Πολιάνα), Ανατολή (Νεζερά) άλλα διατήρησαν κατά τον εξελληνισμό τους κάποια φωνητική συγγένεια με το παλιό όνομα του χωριού, π.χ. Ρέικια (Ρικίστανα), Λειψώ (Λουψίστα), Κουκούλια (Κουκουλίτσια), Γοργούσα (Γκοργκούσα) και δύο κατασκευάστηκαν κατά τρόπο που ν' απηχούν ελληνικά ονόματα: της Αθαμανίας το Αθαμάνιο και των Γραικών το Γραικικό.

Όταν είναι γνωστό, ότι ο χρόνος και η καθημερινή χρήση καθιερώνουν οποιοδήποτε όνομα, δεν μπορεί κανένας

σήμερα να πει με βεβαιότητα, αν οι κάτοικοι των χωριών που έχουν μετονομασθεί ή οι κατογόμενοι από τα χωριά αυτά έψαψαν να χρησιμοποιούν στην καθημερινή τους ομιλία τα παλιά ονόματα. Βέβαιο είναι, ότι το καινούριο όνομα γίνεται τόσο ευκολότερα και γρηγορότερα αποδεκτό απ' την καθημερινή χρήση, όσο καλύτερο είναι απ' το παλιό, και πριν απ' όλα φωνητικά καλύτερο και το ίδιο και τα πατριδονυμικά παράγωγα των μετονομασιών είναι κατά κανόνα, νεολογισμοί, δηλαδή καινούριες λέξεις που χρησιμοποιούνται για πρώτη φορά και δεν τις δέχεται εύκολα το φωνητικό γλωσσικό αίσθημα: Κεντρικιώτης, Καλλονιώτης ή Καλλονίτης, Ροδαυγιώτης ή Ροδαυγιίτης.

Δεν μπορεί όμως ένα καινούριο όνομα να είναι πάντοτε καλύτερο από το παλιό, ώστε να γίνει γρηγορά αποδεκτό και το χωριό που μετονομάστηκε χρησιμοποιεί για ένα χρονικό διάστημα, μεγαλύτερο ή μικρότερο και τα δύο ονόματα - το καινούριο στις σχέσεις του με τις αρχές και το παλιό στην καθημερινή ομιλία - έχοντας έτσι τη δυνατότητα να διατηρήσει το καινούριο ή να ξαναγυρίσει στο παλιό.

Η Δροσοπηγή κι η Καρυδιά π.χ. όχι μονάχα διατήρησαν μαζί με το καινούριο και το παλιό τους όνομα, αλλά και με νέα μετονομασία ξαναγύρισαν πάλι Βουργαρέλι και Σκούπα: ο πολιτιστικός σύλλογος των Νηοισιατών της Άρτας έχει βάλει στον τίτλο του πλάι - πλάι και τα δύο ονόματα, νέο και παλιό, Κεντρικό - Νηοίστα κι ο ΑΡΑΧΘΟΣ έχει προτείνει να ξαναπάρει το Κεντρικό το παλιό του όνομα.

Η περίπτωση της Δροσοπηγής είναι χαρακτηριστική. Οι κάτοικοι του χωριού κι όσοι κατούνησαν απ' αυτό, ήταν υποχρεωμένοι μετά τη μετονομασία ν' αναφέρονται με το καινούριο όνομα στις αρχές, κανένας όμως δεν μπορούσε να

τους υποχρεώσει να χρησιμοποιούν το όνομα Δροσοπηγή στην καθημερινή ομιλία. Οι περισσότεροι προτιμούσαν να ονομάζουν το χωριό τους Βουργαρέλι αντί Δροσοπηγή και το ευατό τους Βουργαρελιώτη αντί Δροσοπηγιώτη, και από συνήθεια και επειδή το όνομα Δροσοπηγή και ως νόημα και ως φωνητικό άκουσμα δεν βρίσκονταν κοντά στο γλωσσικό τους αίσθημα π.χ. όπως, απ' όπου η λέξη Κρυόβρυση. Οι γραμματισμένοι εξάλλου δεν σταμάτησαν να χρησιμοποιούν το όνομα Βουργαρέλι, επειδή γνώριζαν ότι το χωριό με το παλιό του όνομα ήταν πολύ γνωστό, ακόμα κι από την Ιστορία, ενώ με το καινούριο έγινε εντελώς άγνωστο και ήταν ένα απ' τα 7 χωριά της Ελλάδας, που είχαν το όνομα Δροσοπηγή, όπως άλλωστε έγινε κι η Νηοίστα ένα από τα 4 χωριά της Ελλάδας που έχουν το όνομα Κεντρικό. Τέλος η Αδελφότητα των Βουργαρελιωτών της Αθήνας αντιδρώντας στη μετονομασία του χωριού τους χρησιμοποίησε ως τίτλο στην εφημερίδα της «το Βουργαρέλι».

Το Κοινοτικό Συμβούλιο Δροσοπηγής, έχοντας υπόψη του όλα αυτά πήρε δύο φορές αποφάσεις στις 12.8.47 και στις 6.11.79, για να δοθεί πάλι στο χωριό το παλιό του όνομα και δεν θα σταματούσαν τις ενέργειες, αν δεν το ξανάπαιρνε.

Ο εξελληνισμός των ονομάτων 32 χωριών και 19 συνοικισμών των Τζουμέρκων και του Ραδοβιζίου έγινε με πρωτοβουλία της Κεντρικής Διοίκησης κι όχι των Κοινοτικών Συμβουλίων και είναι σήμερα μια πραγματικότητα. Τι μπορεί όμως να σημαίνει αυτή η πραγματικότητα μέσα στις τέσσερις ξένες τοπωνυμίες που υπάρχουν στον τόπο μας, ένα τόπο από ανέκαθεν ελληνικό; Μήπως έπαψε να φαίνεται ότι από τον τόπο αυτό πέρασαν κάποτε και ξένοι; Ή μήπως δεν είναι γνωστό αυτό απ' την Ιστορία;

Το φλυτζάνι του καφέ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 1

και τον τόπο τον ώρισε η Βιβή, έτσι λέγανε το καινούριο μου αμόρε. Ήμασταν σε μια τρυφερή, τολμηρή μάλλον στιγμή, όταν σαν οίφουνας ώρμησε στο μπαράκι η Ελενάρια μου, η γυναίκα μου.

— Γέρο - Ξεκούττη, παληάνθρωπε, ξεμυαλισμένε, γερομπίχτη...

Δεν κατάλαβα καλά - καλά πως ήταν όλα αυτά και κοιτάζω να δω που είναι το «αμόρε μου», είχε εξαφανιστεί. Τώρα τι να κάνω με το Ελενάκι. Κάτι υποσχέσεις, κάτι όρκους πίστεως και με μεσολάβηση συγγενών και φίλων το Ελενάκι μου με δέχτηκε ξανά στο σπίτι. Εμένα όμως δεν μου το έβγαζε από το μυαλό, πως η κυρά Φωφώ ήταν μεγάλη καφετζού... Πως μπόρεσε να «δει» στο φλυτζάνι όσα έγιναν.

Πέρασε από τότε κάμποσος καιρός. Στην καφετζού δεν ξαναπήγα, το θεώρησα γρουσουζιά. Αλλά σε μια φιλική παρέα άκουσα πάνω στο κρασί ότι με μένα, το ίδιο έπαθε και άλλος με την όμορφη μελαχροινή Βιβή. Γιατί όμως;

Γιατί η Βιβή ήταν κόρη της Φωφώ. «Ριχνόταν» σε μερικούς από τους «πελάτες» της μητέρας της, έτσι ώστε να πιστεύουν ότι το φλυτζάνι βγαίνει αληθινό. Τους ώριζε ραντεβού και την ίδια ώρα έστελνε και τις γυναίκες τους να τους «πιόσουν στα πράσα». Βέβαια και οι «απατημένες» σύζυγοι, ήταν τακτικοί θαμώνες της Φωφώ. Έτσι η έξυπνη καφετζού βάρανε μ' ένα σμπάρο δύο τριγόνια.

Η φήμη της ανέβαινε και φυσικά και το βάρος του κουμπαρά της. Ας είναι. Να κάνει και αυτή η κακοκυβήρα ένα σπιτάκι... Άσε τώρα που ανέβηκε και ο τιμάρθρος... Όσο για τον παθών μην λέτε τίποτα! Προσέχετε λοιπόν!

Τάκης Ζαχαρίας

ΝΗΣΙΣΤΙΣΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΜΝΗΜΕΣ ΠΡΟΣΕΩΠΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

Η Νηοίστα, η πατρίδα μας, η γενέτειρα, η γενέθλια γη!!

ΤΟΥ ΕΠΙΤ. ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΔΗΜ. ΚΑΛΙΑΚΑΤΣΟΥ

Η μνήμη παρευρίσκεται σε κάθε στιγμή της ζωής μας, της ζωής των ανθρώπων μέχρι την τελευταία νύχτα των. Αυτή ρυθμίζει τα βήματά μας στην ανθρώπινη πορεία. Αυτή μας έχει δεμένους με τα περασμένα. Το πνεύμα και η μνήμη είναι αλληλένδετα. Η μνήμη συνδέει τον εσωτερικό μας κόσμο με τον εξωτερικό κι αυτή διαμορφώνει την προσωπικότητά μας. Αυτή είναι στη σκέψη μας και στη καρδιά μας. Η ΓΕΝΕΘΛΙΑ ΓΗ!

Η μνήμη έχει τεράστια δύναμη διότι μ' αυτή αναπολούμε τα παιδικά μας χρόνια, με τις μνήμες το ζωντανό θυμόμαστε πρόσωπα και πράγματα που υπήρξαν κάποτε και που δεν υπάρχουν σήμερα, όμως αυτά άσκησαν την επίδρασή τους στον καθένα μας έτσι που διαμορφώσανε τον προσωπικό μας χαρακτήρα. Το ίδιο το νοιώθει κανείς σαν βρεθεί πολλά χρόνια μακριά από τον τόπο του και σε ώρες ψυχικής περισυλλογής, τα παιδικά μας χρόνια ξαναζούν και τα εφημερικά η πρώτη αυτή ζωή γεμάτη όνειρα που πλάθονταν στα στενά όρια της γενέτειρας που ήταν γι' την ηλικία μας εκείνη γεμάτη φως και σκιές.

Τ' αναθυμιάσει τώρα όλα αυτά και όσο σκέπτεσαι ότι δεν ξανάρχονται πιά, κάθεται και φιλοσοφείς αυτό το μυστήριο που λέγεται ζωή. Σαν κυλάει τα χρόνια της ζωής η αναπόληση των περασμένων δίνει νόημα ύπαρξης σαν λογικά όντα σ' αυτόν τον κόσμο. Η μνήμη δημιουργεί αισθήματα και συναισθήματα στον εσωτερικό μας κόσμο, ανεβάζει τον άνθρωπο και του δημιουργεί την προσωπικότητά του έτσι ώστε ευκολότερα ν' αντιμετωπίζει τα προβλήματα της ζωής.

Η ΝΗΣΙΣΤΑ η σενή πατρίδα μας, τα πρώτα χρόνια, οι πρόγονοι, οι γονείς, τ' αδελφία, το Σχολείο, ύστερα οι πρώτες ανηλικίες, οι πρώτες περιέργειες, οι

πρώτες φίλεις, τα πρώτα κρυφομυλήματα με τις κοπέλλες του χωριού, τα πρώτα επιτεύγματα του παιδικού μας μυαλού. Η μνήμη τα ζωντανεύει τώρα όλα αυτά τώρα που έχουν γκριζάρει τα μαλλιά και που τα όνειρα φευγάτα πια έχουν παραχωρήσει τη θέση τους στην πικρή και τόσο αμελίκτη πραγματικότητα.

Αχ! Εσύ μνήμη που είσαι άγγελος και δαίμονας μαζί, καλύτερα να μην υπήρχες για να ζούμε στη πλάνη ενός ωραίου ονείρου για να μην μας εγγίζει ποτέ το άγχος και η αγωνία και η φοβερή εικόνα του τίποτε. Αλλά αν πάλι συνειδητοποίησες στα παλιά, σε εικόνες προσώπων και πραγμάτων σ' ένα προσκύνημα ευλαβικό των τιμών φυλαχτών της γενέθλιας γης που δεν πεθαίνουν ποτέ στην ψυχή μας όσο κι αν τα χρόνια περνάνε, όσο κι αν φθάνει το ηλιοβασιλέμα της ζωής, αυτό το τίποτα γίνεται θεότητα για τον άνθρωπο, γίνεται δύναμη δημιουργική στην ατέρμονα πορεία του κόσμου.

Υ.Γ. Να με συγχωρήσουν οι συμπατριώτες που δεν προφέρω το χωριό μας σαν Κεντρικό διότι και κακόχομο είναι, ούτε Κεντρικό είναι και τίποτα δεν συμβολίζει από την παράδοση. Παρακαλώ δε το Συμβούλιο του Συλλόγου μας να ενεργήσει δια την επαναφορά στην παλιά ονομασία ΝΗΣΙΣΤΑ όπως κι άλλα χωριά που ήδη έχουν επαναφερθεί όπως το Βουργαρέλι, Σκούπα κλπ.

Κάνουμε γνωστό στους πατριώτες μας και φίλους, ότι το πολιτιστικό κέντρο θα παραμείνει κλειστό κατά την διάρκεια του καλοκαιριού (Ιουλίου - Αυγούστου).

Θα ανοίξει πάλι το Σεπτέμβριο.

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

Αγαπητέ κ. Αντωνίου. Κατά καιρούς λαμβάνω την εφημερίδα ΑΡΑΧΘΟΣ και σας ευχαριστώ.

Μετ' ευχαριστήσεως διαβάζω με τόσον ενδιαφέροντά σας και εκτιμώμε την ακούραστον θέλησιν και προσπάθειάν σας διά την επιτυχίαν ενός αγνού και πατριωτικού σκοπού σας και σας εύχομαι πάντα καλήν επιτυχίαν.

Σας στέλνω το τεκ των 50 δολαρίων

διά την συνδρομήν της εφημερίδος ΑΡΑΧΘΟΣ 1984.

Σας χαιρετώ με αγάπη

Ανέστης Καλιακάτσος

ΥΓ: Είς τον ίδιον φάκελλον σας στέλνω και το τεκ των 50 δολαρίων της αδελφής μου Σοφίας Fasyn διά την συνδρομήν της εφημερίδος 1984.

ΤΑΠΕΤΣΑΡΙΕΣ ΤΟΙΧΩΝ ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΔΑΠΕΔΑ ΜΟΚΕΤΤΕΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΑΡΤΖΩΚΑΣ

Προσωπική και υπεύθυνη εργασία

Μεσσηνίας 40 Γαλάτσι. Τηλ. 29.20.591 - 92.28.007

ΑΝΤΩΝΗΣ Δ. ΜΑΡΗΣ ΠΑΙΔΙΚΑ - ΒΕΒΕ Μαβίλη 6 Άνω Πατήσια Τηλ. 2010763

Τώρα το καλοκαίρι θα ξαναταμώσουμε στο χωριό και θα θυμηθούμε τα περασμένα... Έλα και συ γι' να δώσεις με τη παρουσία σου το δικό σου τόνο στη προσπάθεια γιά το ζωντανέμα του χωριού μας. Χώρα η χαρά των δικών σου και όλων μας απ' αυτό το αντάμωμα!!